

DEMOS

KARTY DO DIALOGU

Karty do dialogu DEMOS stanowią integralny element metody Dialogu DEMOS i służą jako narzędzie wspierające prowadzenie sesji dialogowych na różne tematy związane z demokracją.

Aby uzyskać dodatkowe informacje na temat korzystania z kart dialogowych DEMOS, zapoznaj się z przewodnikiem DEMOS, który oferuje praktyczne wskazówki. Można go znaleźć na stronie internetowej DEMOS:

Zastrzeżenie: Projekt DEMOS jest współfinansowany przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami i opiniami autora(-ów) i niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko Unii Europejskiej ani Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Ani Unia Europejska, ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Ten materiał jest udostępniany na zasadach CC BY-NC-ND 4.0.

Co-funded by
the European Union

Spis treści

[Aktywne obywatelstwo](#)

[Autorytaryzm](#)

[Bezpieczeństwo](#)

[Demokracja](#)

[Dezinformacja](#)

[Dialog](#)

[Dobrobyt](#)

[Edukacja](#)

[Emigracja](#)

[Geopolityka](#)

[Głosowanie](#)

[Godność człowieka](#)

[Imigracja](#)

[Konflikt](#)

[Korupcja](#)

[Media](#)

[Media społecznościowe](#)

[Mediacje](#)

[Migracja](#)

[Młodzi ludzie](#)

[Nacjonalizm](#)

[Nierówności ekonomiczne](#)

[Obowiązki obywatelskie](#)

[Ochrona środowiska](#)

[Odporność](#)

[Odpowiedzialność](#)

[Odpowiedzialność osobista](#)

[Partie polityczne](#)

[Partycypacja młodych](#)

[Pokój](#)

[Polaryzacja](#)

[Polityka](#)

[Populizm](#)

[Prawa człowieka](#)

[Prawa kobiet](#)

[Prawa mniejszości](#)

[Praworządność](#)

[Prywatność](#)

[Przywódstwo](#)

[Radykalizacja i ekstremizm](#)

[Referendum](#)

[Równość](#)

[Równość płci](#)

[Różnorodność](#)

[Samotność](#)

[Sądownictwo](#)

[Segregacja](#)

[Sfera publiczna](#)

[Solidarność](#)

[Spółeczeństwo obywatelskie](#)

[Sprawiedliwość](#)

[Starzejąca się Europa](#)

[System kontroli i równowagi](#)

[Sztuczna inteligencja](#)

[Taktyka polityczna](#)

[Tolerancja](#)

[Transparentność](#)

[Uczenie się przez całe życie](#)

[Włączenie społeczne](#)

[Wojna](#)

[Wolność słowa](#)

[Wolność wyboru](#)

[Wolontariat](#)

[Wpływ historii](#)

[Wybory](#)

[Zaangażowanie obywatelskie](#)

[Zatrudnienie](#)

[Zaufanie](#)

[Zdrowie psychiczne](#)

[Zmiany demograficzne](#)

[Zmiany klimatu](#)

AKTYWNE OBYWATELSTWO

Aktywne obywatelstwo

aktywne obywatelstwo odnosi się do szerokiego zakresu uczestnictwa w życiu demokratycznym.

W skrócie, oznacza to, że ludzie są częścią społeczności i działają na jej rzecz

Może być powiązane z:

- obowiązki obywatelskie
- wolontariat
- partycypacja młodych
- edukacja

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie przykłady przychodzą Ci do głowy, gdy myślisz o aktywnym obywatelstwie?
- Jak można scharakteryzować aktywnego obywatela?
- Co według Ciebie jest niezbędne, aby stać się aktywnym obywatelem?

Pogłębienie tematu

- Czy możesz podać przykład ze swojego życia, kiedy byłeś aktywnym obywatelem/byłaś aktywną obywatelką? Jeśli masz trudności z wyborem, rozważ przykład, który ma dla Ciebie największe znaczenie.
- Co sprawia, że bycie aktywnym obywatelem w codziennym życiu, społeczności, regionie lub kraju jest łatwe lub trudne?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób możemy wspierać aktywne obywatelstwo w naszej społeczności lub w kraju?
- Jakie tematy lub kwestie społeczne motywują Cię do aktywnego uczestnictwa jako obywatel?

AUTORYTARYZM

Autorytaryzm

system polityczny, w którym pojedyncza władza lub niewielka grupa osób sprawuje znaczącą kontrolę, z minimalną lub żadną odpowiedzialnością przed opinią publiczną. W takich systemach pluralizm polityczny jest ograniczony, wolności i prawa obywatelskie są restrykcyjne, a opozycja polityczna jest często tłumiona.

Może być powiązane z:

- populizm
- nacjonalizm
- kontrola i równowaga
- prawa człowieka
- wolność słowa

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz słowo autorytaryzm?
- Czym autorytaryzm różni się od demokracji?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób rządy autorytarne utrzymują kontrolę nad swoimi obywatelami oraz jakich metod używają do tłumienia sprzeciwu?
- Jakie są kluczowe różnice między życiem w reżimie autorytarnym a życiem w systemie demokratycznym?

Refleksje końcowe

- Jakie konkretne kroki możesz podjąć, aby zwiększyć świadomość zagrożeń związanych z autorytaryzmem oraz chronić wartości demokratyczne?

The background of the image is filled with numerous blue line-art hands. Some hands are reaching upwards from the bottom edge, while others are reaching downwards from the top edge. The hands are of various sizes and orientations, creating a sense of a large crowd or a collective effort. The central text is superimposed on this background.

BEZPIECZEŃSTWO

Bezpieczeństwo

sytuacja lub stan bycia wolnym od niebezpieczeństwa, zagrożenia lub krzywdy w twoim społeczeństwie, obszarze i społeczności. Obejmuje również bezpieczeństwo oraz obronę suwerennego państwa, w tym jego obywateli, gospodarki i instytucji, co jest postrzegane jako obowiązek rządu.

Może być powiązane z:

- demokracja
- społeczeństwo obywatelskie
- odporność
- geopolityka
- radykalizacja oraz ekstremizm
- zmiany klimatyczne
- ochrona środowiska

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jak interpretujesz termin bezpieczeństwo w kontekście demokracji?
- Dlaczego bezpieczeństwo jest istotne dla jednostek i społeczeństw?

Pogłębienie tematu

- Jakie kwestie budzą Twoje zaniepokojenie w zakresie bezpieczeństwa naszego kraju lub społeczności w nadchodzącej przyszłości?
- Czy kiedykolwiek padłeś/padłaś ofiarą naruszenia bezpieczeństwa lub zagrożenia (np. cyberataku)?
- W jaki sposób Ty lub członkowie Twojej rodziny wspieraliście bezpieczeństwo w codziennym życiu, kraju lub społeczności?

Refleksje końcowe

- Jakich inicjatyw ze strony rządu, społeczeństwa obywatelskiego oraz administracji publicznej, zmierzających do zwiększenia bezpieczeństwa w naszym kraju lub społeczności, oczekujesz?
- Gdybyś miał(a) możliwość zmiany jednej rzeczy w celu poprawy bezpieczeństwa w naszej społeczności, co by to było?

DEMOKRACJA

Demokracja

system rządów, w którym władza jest powierzona obywatelom, którzy sprawują ją bezpośrednio lub za pośrednictwem wybranych w wolnych wyborach przedstawicieli. Kładzie nacisk na ochronę fundamentalnych praw i wolności człowieka.

Może być powiązane z:

- społeczeństwo obywatelskie
- autorytaryzm
- polaryzacja
- geopolityka
- dialog

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie znaczy demokracja?
- Jak oceniłbyś kondycję demokracji w naszym kraju?

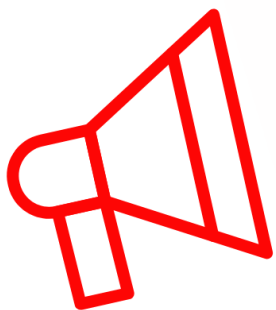
Pogłębienie tematu

- Jakie są kluczowe wyzwania, przed którymi stoi współczesna demokracja, i w jaki sposób można im sprostać?
- Jakie są źródła Twojego zaufania (lub jego braku) do demokracji?

Refleksje końcowe

- Jakie kroki możemy podjąć, aby aktywniej zaangażować się w promowanie wartości demokratycznych oraz ochronę demokracji?
- W jaki sposób demokracja jako system powinna się rozwijać, aby sprostać wyzwaniom XXI wieku?

DEZINFORMACJA

Dezinformacja

nieprawdziwe informacje, świadomie rozpowszechniane w celu wprowadzenia ludzi w błąd oraz wpływania na ich działania i opinie.

Może być powiązane z

- wolność słowa
- pokój
- transparentność
- polaryzacja
- populizm
- media
- media społecznościowe

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakiego rodzaju dezinformację znasz lub byłeś/byłaś świadkiem?
- Jakie konsekwencje, według Ciebie, może wywołać dezinformacja w danym społeczeństwie, w Twoim kraju lub na świecie?

Pogłębienie tematu

- Czy uważasz, że zawsze łatwo jest odróżnić dezinformację od rzetelnych informacji?
- Czy osobiście niepokoi Cię rozprzestrzenianie dezinformacji? Co sprawia, że ten temat budzi Twoje obawy?

Refleksje końcowe

- Jakie działania, podjęte w celu zwalczania dezinformacji w swojej społeczności, kraju lub na świecie, chciałbyś/chciałabyś zobaczyć?
- Co możemy uczynić jako obywatele, aby stawić czoła dezinformacji?

DIALOG

Dialog

konstruktywna rozmowa, w której głos każdego uczestnika jest tak samo ważny. Skuteczny dialog umożliwia wszystkim zaangażowanym osiągnięcie głębszego zrozumienia poruszanego tematu, generując refleksje na temat siebie samego, innych oraz społeczeństwa ogólnie.

Może być powiązane z:

- aktywne obywatelstwo
- włączanie społeczne
- samotność
- pokój
- polaryzacja
- równość
- demokracja
- konflikt

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co czyni dialog udanym?
- Jakie umiejętności są potrzebne do aktywnego uczestnictwa w dialogu?

Pogłębienie tematu

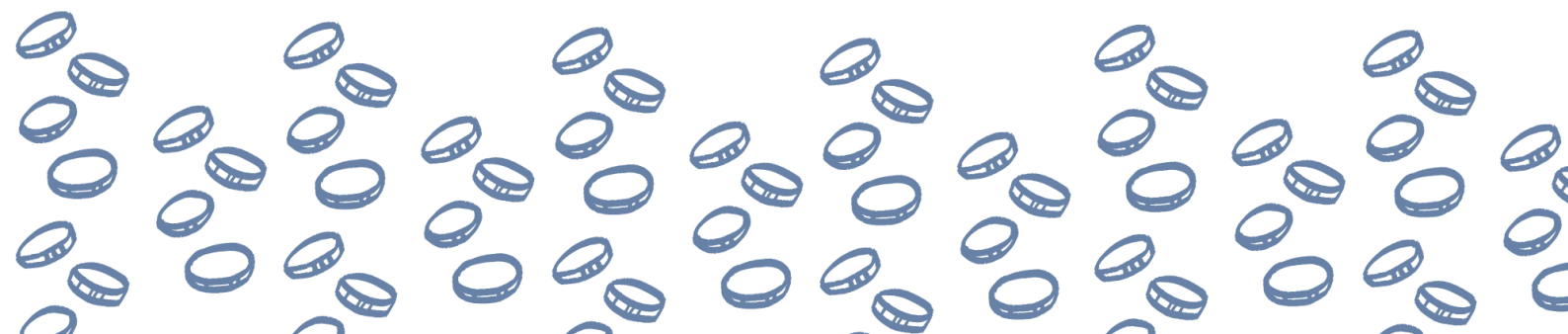
- Co myślisz o kulturze dialogu w naszym kraju?
- W jakich rodzajach sesji dialogu lubisz brać udział? Jakie tematy sesji uważasz za trudne?

Refleksje końcowe

- O jakim zagadnieniu powinniśmy dyskutować w naszym kraju i dlaczego?
- W jaki sposób każdy z nas może przyczynić się do prowadzenia bardziej owocnych rozmów w naszej społeczności?

DOBROBYT

Dobrobyt

stan dobrobytu ekonomicznego i jakości życia osiągany dzięki demokratycznym rządóm, które zapewniają sprawiedliwy podział zasobów, możliwości rozwoju osobistego i wspólnotowego oraz ochronę praw i wolności jednostki. Obejmuje on nie tylko bogactwo materialne, ale także aspekty społeczne, polityczne i środowiskowe, które przyczyniają się do ogólnego zdrowia i zrównoważonego rozwoju społeczeństwa.

Może być powiązane z:

- nierówność
- sprawiedliwość
- emigracja
- sfera publiczna
- odporność
- uczenie się przez całe życie

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

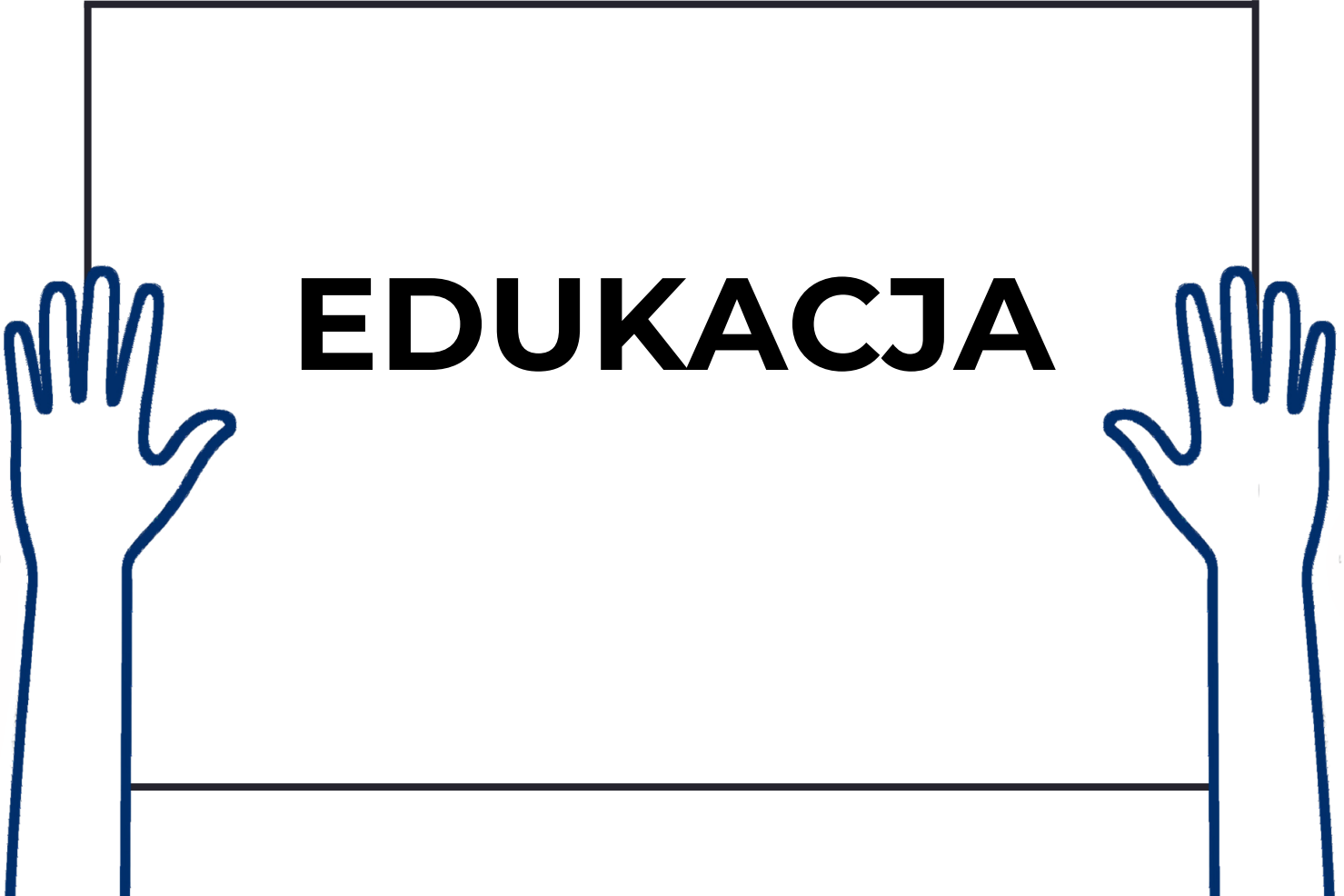
- Co dla Ciebie oznacza dobrobyt?
- Czy dostrzegasz jakąś korelację między dobrobytem a demokracją? Czy mógłbyś wyjaśnić dlaczego?

Pogłębienie tematu

- Jakie wyzwania napotykają demokracje w dążeniu do zapewnienia rzeczywistego dobrobytu wszystkim obywatelom?
- Jaki jest związek pomiędzy zrównoważonym środowiskiem naturalnym a dobrobytem?

Refleksje końcowe

- Mając możliwość wprowadzenia jednej zmiany w polityce, która przyczyniłaby się do zwiększenia dobrobytu naszego demokratycznego społeczeństwa, co by to było?
- W jaki sposób społeczności mogą współdziałać na rzecz wspólnego dobrobytu?

EDUKACJA

Edukacja

proces (ułatwiania) uczenia się lub nabywania wiedzy, umiejętności, wartości, przekonań i nawyków. Edukacja może być formalna lub nieformalna.

Może być powiązane z:

- godność człowieka
- równość płci
- prawa człowieka
- zmiana klimatu
- dezinformacja
- młodzi ludzie
- dialog
- uczenie się przez całe życie

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jaka jest pierwsza myśl, która przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz słowo edukacja?
- Jaki jest główny cel edukacji?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób Twoje wykształcenie ukształtowało to, kim jesteś dzisiaj?
- Jakie zmiany chciałabyś/chciałbyś zobaczyć w systemie edukacji w naszym kraju?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób system edukacji może przygotować uczniów do bycia aktywnymi i odpowiedzialnymi obywatelami?

EMIGRACJA

Emigracja

opuszczenie ojczyzny z zamiarem osiedlenia się na stałe w innym państwie.

Może być powiązane z:

- zmiany klimatu
- nierówności ekonomiczne
- geopolityka
- prawa mniejszości
- bezpieczeństwo
- polaryzacja

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Kiedy słyszysz słowo emigracja, jakie pierwsze skojarzenie pojawia się w Twojej myśli?
- Jakie są kluczowe powody, dla których ludzie emigrują z kraju swojego pochodzenia?
- Jaką rolę pełnią czynniki polityczne i społeczne w procesie emigracji?

Pogłębienie tematu

- Czy możesz podzielić się osobistym doświadczeniem lub historią emigracji, którą przeżyłeś lub z którą się spotkałeś?
- Jak na przestrzeni lat zmieniło się Twoje postrzeganie emigracji?

Refleksje końcowe

- Jakie kroki mogą podjąć jednostki i społeczności, aby wspierać emigrantów?
- Jakie działania lub strategie może podjąć rząd, aby zredukować emigrację lub odwrócić ten trend oraz zachęcić ludzi do powrotu?

The image features a white background with stylized blue line art. In the upper left, there are several overlapping cloud shapes. In the lower right, there are wavy lines representing water or waves. The word "GEOPOLITYKA" is written in a bold, black, sans-serif font, slanted upwards from left to right, positioned centrally between the clouds and the waves.

GEOPOLITYKA

Geopolityka

wpływ czynników geograficznych, takich jak lokalizacja, zasoby oraz ukształtowanie terenu, na politykę i stosunki międzynarodowe pomiędzy państwami.

Może być powiązane z:

- polaryzacja
- emigracja
- pokój
- dezinformacja
- zmiany klimatyczne
- taktyka polityczna

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie jest Twoje pierwsze skojarzenie, gdy napotykasz termin geopolityka?
- Czy potrafisz zidentyfikować jakiegokolwiek aktualne problemy lub konflikty geopolityczne, które wpływają na politykę globalną?

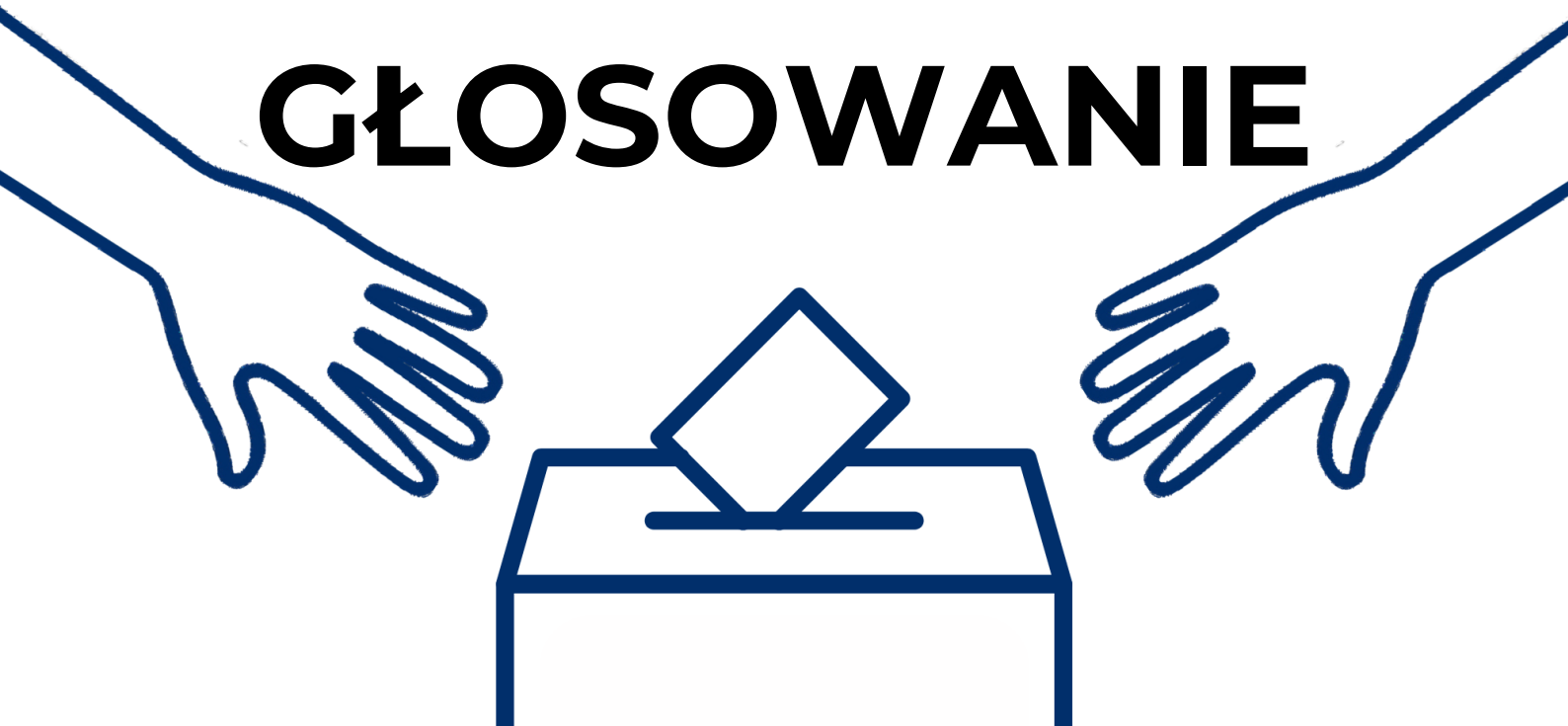
Pogłębienie tematu

- W jaki sposób wydarzenia oraz czynniki geopolityczne oddziałują obecnie na nasz kraj i świat?
- Jakie obawy lub niepokoje wywołuje u Ciebie rozwój wydarzeń geopolitycznych w najbliższej przyszłości?

Refleksje końcowe

- Jaki jest kluczowy wniosek lub myśl, która zainspirowała Cię podczas naszej dyskusji na temat geopolityki?
- Biorąc pod uwagę różnorodne wyzwania oraz wydarzenia geopolityczne, jakie działania możemy podjąć bądź ulepszyć na poziomie lokalnym?

GŁOSOWANIE

Głosowanie

podstawowy proces w systemach demokratycznych, umożliwiający obywatelom wybór swoich przedstawicieli, wpływanie na politykę rządu oraz uczestnictwo w zarządzaniu swoim krajem.

Może być powiązane z:

- korupcja
- dezinformacja
- wybory
- wolność wyboru
- partie polityczne
- polityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jak wyjaśnisz pojęcie „głosowanie” przybyszowi z kosmosu, który odwiedza naszą planetę?
- Dlaczego, według Ciebie, prawo głosu jest postrzegane jako fundamentalne prawo w demokracji?

Pogłębienie tematu

- Jak opiszesz uczestnictwo w wyborach w swoim kraju i/lub społeczności? Co według Twojego doświadczenia wpływa na to, że ludzie są aktywni lub bierni w kwestii głosowania?
- Czy brałeś/brałaś udział w ostatnich wyborach krajowych w naszym kraju? A co z wyborami do Parlamentu Europejskiego? (Jeśli nie, to czy chcesz powiedzieć dlaczego?)
- Jakie mogą być potencjalne skutki niskiej frekwencji wyborczej?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób szkoły i społeczności mogą wspierać edukację wyborców?
- Jakie kroki możesz podjąć, aby zwiększyć frekwencję wyborczą w Twojej społeczności?

**GODNOŚĆ
CZŁOWIEKA**

Godność człowieka

odnosi się do przyrodzonej wartości, którą posiada każda osoba poprzez bycie człowiekiem.

Może być powiązane z:

- równość
- prawa mniejszości
- prawa człowieka
- imigracja
- nierówność ekonomiczna
- uczenie się przez całe życie

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

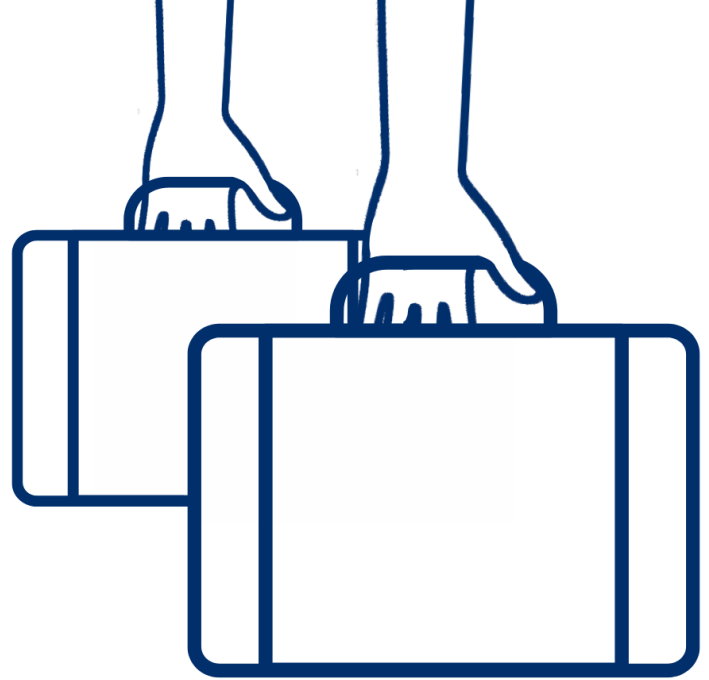
- Co przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz termin „godność ludzka”?
- W jaki sposób ta wartość jest wspierana w naszym społeczeństwie?

Pogłębienie tematu

- Czy ta wartość ma dla Ciebie znaczenie i dlaczego?
- Jakie doświadczenia, wspomnienia, wydarzenia lub spotkania miały wpływ na Twoje poglądy i opinie dotyczące godności człowieka?

Refleksje końcowe

- Czy masz obawy dotyczące godności człowieka w Twojej społeczności lub społeczeństwie w przyszłości? Jeśli tak, jakie działania chciałbyś/chciałabyś podjąć/zobaczyć?
- Co możemy osobiście uczynić, aby wspierać godność człowieka w naszej społeczności?

IMIGRACJA

Imigracja

proces migracji ludzi z jednego kraju do drugiego w celu osiedlenia się tam na dłuższy czas lub na stałe.

Może być powiązane z:

- emigracja
- geopolityka
- zmiany demograficzne
- włączanie społeczne
- starzejąca się Europa

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Kiedy słyszysz termin imigracja, jaka jest pierwsza myśl, która przychodzi Ci do głowy?
- Jakie są najczęstsze przyczyny, dla których ludzie podejmują decyzję o przyjeździe do innego kraju?

Pogłębienie tematu

- Czy możesz podzielić się osobistym doświadczeniem lub historią dotyczącą imigracji z życia kogoś, kogo znasz?
- Jak imigracja wpłynęła na Twoją miejscowość lub kraj?
- W jaki sposób, według Ciebie, imigranci przyczyniają się do rozwoju swoich nowych społeczności, a jakie bariery mogą napotkać w tym procesie?

Refleksje końcowe

- Jaką nową perspektywę lub wnioski masz po naszej dyskusji na temat imigracji?
- W jaki sposób jednostki i społeczności mogą wykazać większe wsparcie oraz otwartość wobec imigrantów?

KONFLIKT

Konflikt

niezgoda lub starcie pomiędzy jednostkami, grupami lub ideami. Może występować w kontekście osobistym, społecznym lub politycznym i stanowi naturalny element interakcji międzyludzkich. Konflikt różni się od przemocy: podczas gdy konflikt polega na różnicy opinii lub interesów, przemoc jest skrajną reakcją, mającą na celu wyrządzenie krzywdy lub dominację.

Może być powiązane z:

- wojna
- pokój
- mediacje
- dialog
- nierówności ekonomiczne

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza pojęcie konflikt?
- Czy sądzisz, że konflikty stanowią naturalny element relacji międzyludzkich?
- Czy możesz podać przykład sytuacji, w której konflikt przyczynił się do pozytywnej zmiany?

Pogłębienie tematu

- Jaka jest różnica między konfliktem a przemocą? W jaki sposób konflikt może przekształcić się w przemoc?
- Jak zarządzasz konfliktami w swoim życiu, w pracy, w domu lub w społeczności?
- Czy mógłbyś opisać sytuację, w której konflikt przyczynił się do głębszego zrozumienia lub wzmocnienia relacji?

Refleksje końcowe

- Jakie strategie możemy wdrożyć, aby przekształcić konflikt w proces konstruktywny, a nie destrukcyjny?
- Jaką rolę, Twoim zdaniem, odgrywa konflikt w społeczeństwach demokratycznych? W jaki sposób może on wzmocnić demokrację?

KORUPCJA

Korupcja

nadużywanie władzy lub pozycji w celu uzyskania osobistych korzyści lub przynoszenia korzyści innym, manifestujące się w różnych formach, takich jak łapownictwo, defraudacja, nepotyzm oraz oszustwo.

Może być powiązane z:

- odpowiedzialność
- rządy prawa
- sprawiedliwość
- kontrola i równowaga
- zaufanie

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co rozumiesz przez termin korupcja?
- Czy mogłabyś/mógłbyś podać przykłady korupcji, o których słyszałaś/słyszałeś w mediach?
- Dlaczego sądzisz, że korupcja jest szkodliwa dla społeczeństwa i/lub demokracji?

Pogłębienie tematu

- Czy Ty lub ktoś, kogo znasz, kiedykolwiek miał do czynienia z korupcją? W jaki sposób to na ciebie wpłynęło?
- Jak korupcja wpływa na możliwości życiowe, rozwój gospodarczy, zaufanie społeczne oraz rządy prawa w naszym kraju?

Refleksje końcowe

- Jakie działania mogą okazać się efektywne w zapobieganiu oraz zwalczaniu korupcji na różnych poziomach władzy i w społeczeństwie?
- Jakie konkretne kroki możesz podjąć, aby wspierać przejrzystość i uczciwość w swojej społeczności lub miejscu pracy?

MEDIA

Media

różnorodne kanały komunikacji, które rozpowszechniają informacje, rozrywkę oraz inne treści.

Może być powiązane z:

- dezinformacja
- media społecznościowe
- polityka
- edukacja
- polaryzacja
- populizm
- prywatność

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jaka jest rola mediów w (naszym) społeczeństwie?
- Jakie są różne typy mediów i jakie role odgrywają w różnych kontekstach?

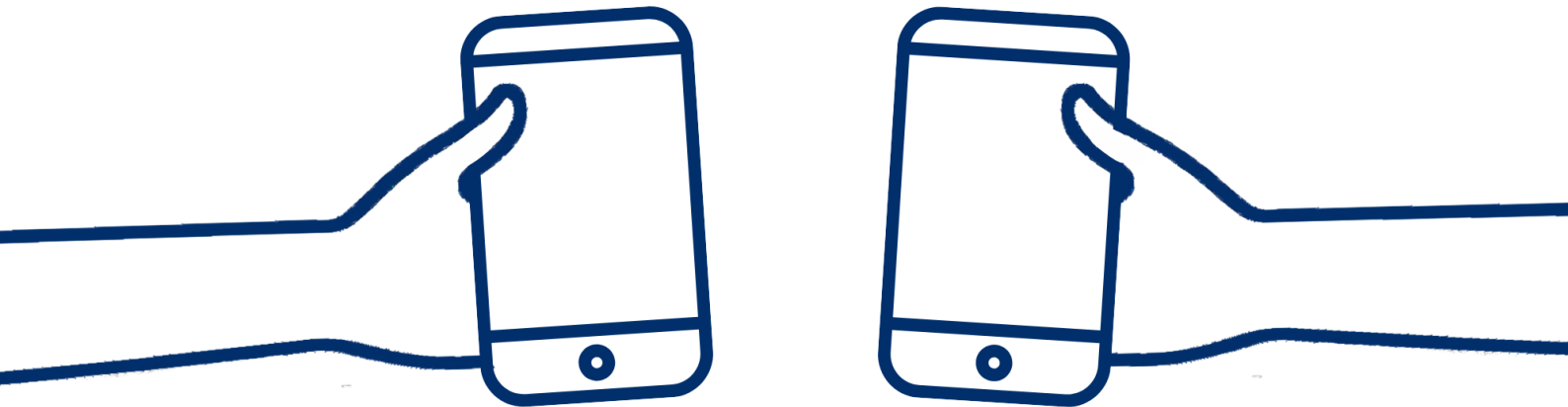
Pogłębienie tematu

- Jak media kształtują opinię publiczną oraz zachowania w naszym kraju?
- Jakie wyzwania i problemy napotykamy obecnie w związku z różnorodnymi formami mediów?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób ludzie mogą rozwijać zdrowe nawyki dotyczące korzystania z mediów i jakiego rodzaju wsparcia potrzebują?
- Jakie działania ze strony decydentów, organizacji pozarządowych oraz poszczególnych obywateli chciałabyś/chciałbyś zobaczyć wobec zidentyfikowanych wcześniej wyzwań?

MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

Media społecznościowe

platformy cyfrowe, które umożliwiają jednostkom tworzenie, udostępnianie oraz interakcję z treściami i ze sobą nawzajem. Odgrywają istotną rolę w kształtowaniu dyskursu publicznego oraz indywidualnych opinii.

Może być powiązane z:

- media
- dezinformacja
- zdrowie psychiczne
- polaryzacja
- odpowiedzialność osobista
- wolność słowa

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

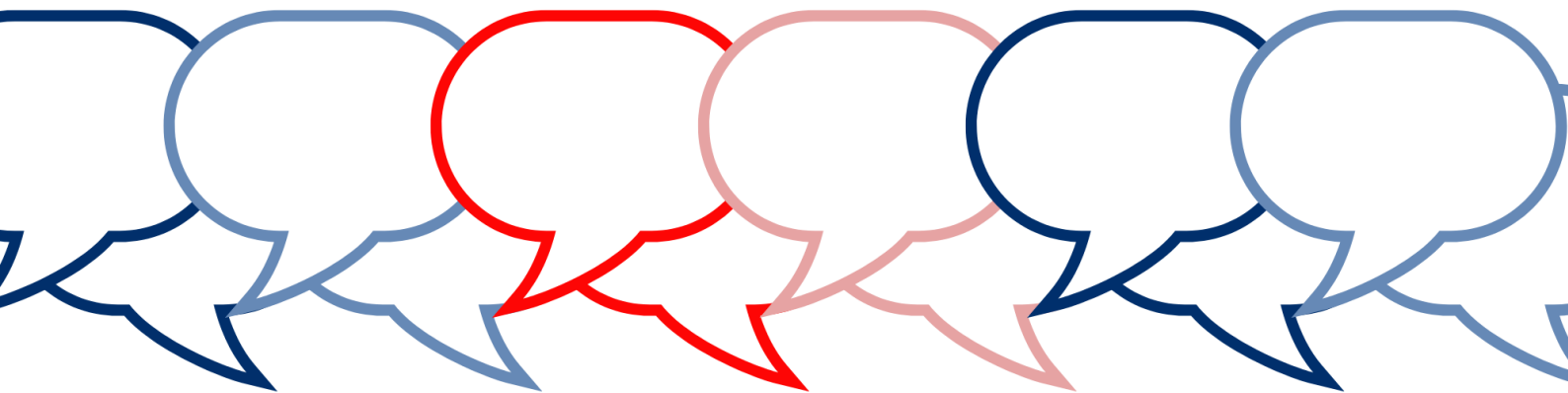
- W jaki sposób wykorzystujesz media społecznościowe w codziennym życiu i jaki mają one wpływ na Ciebie?
- W jaki sposób, według Ciebie, media społecznościowe wpływają na demokrację?

Pogłębienie tematu

- Dlaczego, Twoim zdaniem, ludzie w mediach społecznościowych częściej wybierają treści, które potwierdzają ich dotychczasowe przekonania?
- W jaki sposób platformy mediów społecznościowych mogą przyczyniać się do rozprzestrzeniania dezinformacji i jaki wpływ ma to na demokrację?
- W jaki sposób ludzie mogą zyskać kontrolę nad swoją „dietą medialną”, aby zapewnić sobie dostęp do różnorodnych perspektyw?

Refleksje końcowe

- Jaką rolę pełnią rządy, przedsiębiorstwa technologiczne oraz osoby prywatne w stawianiu czoła wyzwaniom, które media społecznościowe stwarzają dla demokracji?
- W jaki sposób możemy zapewnić, że platformy mediów społecznościowych będą wspierać otwarty dialog, a nie pogłębiać podziały w społeczeństwie?

MEDIACJE

Mediacje

proces, w którym neutralna strona trzecia wspiera strony konfliktu w dążeniu do wzajemnie akceptowalnego porozumienia. Obejmuje on badanie różnych perspektyw oraz poszukiwanie wspólnego gruntu, przy jednoczesnym wspieraniu otwartego dialogu.

Może być powiązane z:

- polaryzacja
- pokój
- konflikt
- zaangażowanie społeczne
- dialog

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

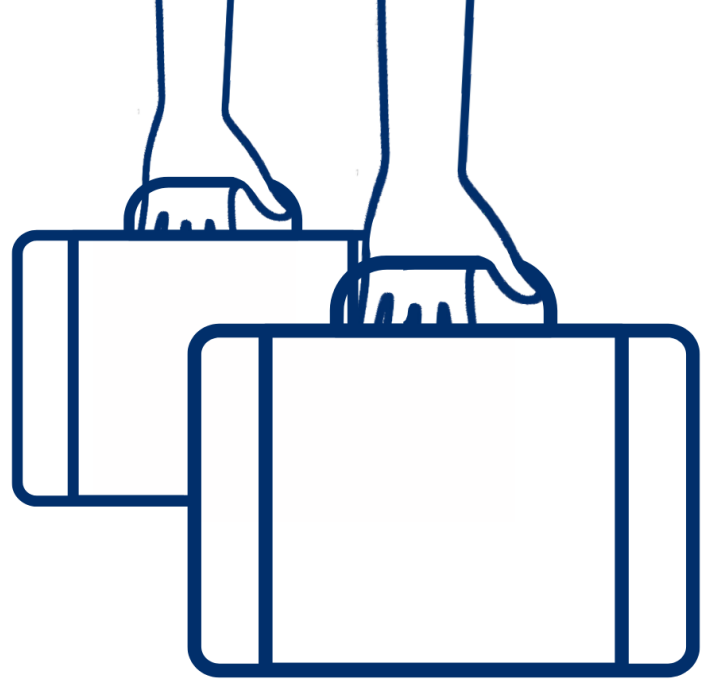
- Co dla Ciebie oznacza mediacja?
- Czy jesteś w stanie przypomnieć sobie sytuację, w której mediacja przyczyniła się do rozwiązania sporu?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób mediacja może pomóc w zbadaniu różnych perspektyw w danej sprawie? Czy mógłbyś podać przykład?
- Jakie cechy, Twoim zdaniem, czynią mediatora skutecznym, szczególnie w kontekście złożonych zagadnień politycznych lub społecznych?
- W jaki sposób możemy promować mediację w systemach demokratycznych, aby pokojowo rozwiązywać konflikty?

Refleksje końcowe

- Jaką rolę mogą pełnić jednostki i społeczności we wspieraniu działań mediacyjnych w kontekście lokalnym lub krajowym?
- W jaki sposób mediacja może wzmocnić wartości demokratyczne, takie jak uczestnictwo, równość włączanie?

MIGRACJA

Migracja

przemieszczanie się ludzi z jednego miejsca do drugiego, zarówno w obrębie kraju, jak i między krajami, w celu tymczasowego lub stałego osiedlenia się w nowej lokalizacji.

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie są najczęstsze przyczyny, dla których ludzie migrują z jednego miejsca do drugiego?
- Dlaczego migracja jest obecnie tak istotnym i/lub kontrowersyjnym zagadnieniem w Europie?

Pogłębienie tematu

- Czy Ty lub ktoś, kogo dobrze znasz, kiedykolwiek przeprowadził się z jednego miasta lub kraju do innego? Jakie były powody tej decyzji i w jaki sposób to doświadczenie wpłynęło na Ciebie?
- Jakie czynniki ekonomiczne, społeczne i środowiskowe wpływają obecnie na wzorce migracji w naszym kraju (lub Europie)?
- Jakie obawy możesz mieć w kontekście migracji?

Refleksje końcowe

- Jakie kroki możesz podjąć, aby lepiej zrozumieć doświadczenia migrantów w Twojej społeczności?
- W jaki sposób możemy lepiej zrozumieć i wczuć się w doświadczenia naszych przyjaciół oraz członków rodziny, którzy przeprowadzili się i obecnie mieszkają za granicą?

Może być powiązane z:

- imigracja
- geopolityka
- różnorodność
- nierówności ekonomiczne
- starzejąca się Europa

MŁODZI LUDZIE

Młodzi ludzie

najczęściej: okres życia pomiędzy dzieciństwem a wczesną dorosłością, który zazwyczaj charakteryzuje się wzrostem, poszukiwaniem i rozwojem, tj. osoby w wieku 13–30 lat (Erasmus) lub 15–29 lat (Eurostat)

Może być powiązane z:

- aktywność obywatelska
- obowiązki obywatelskie
- edukacja
- włączenie
- odporność

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Kiedy słyszysz termin młodość, jakie pierwsze skojarzenie pojawia się w Twojej myśli?
- Jakie są atuty młodych ludzi?

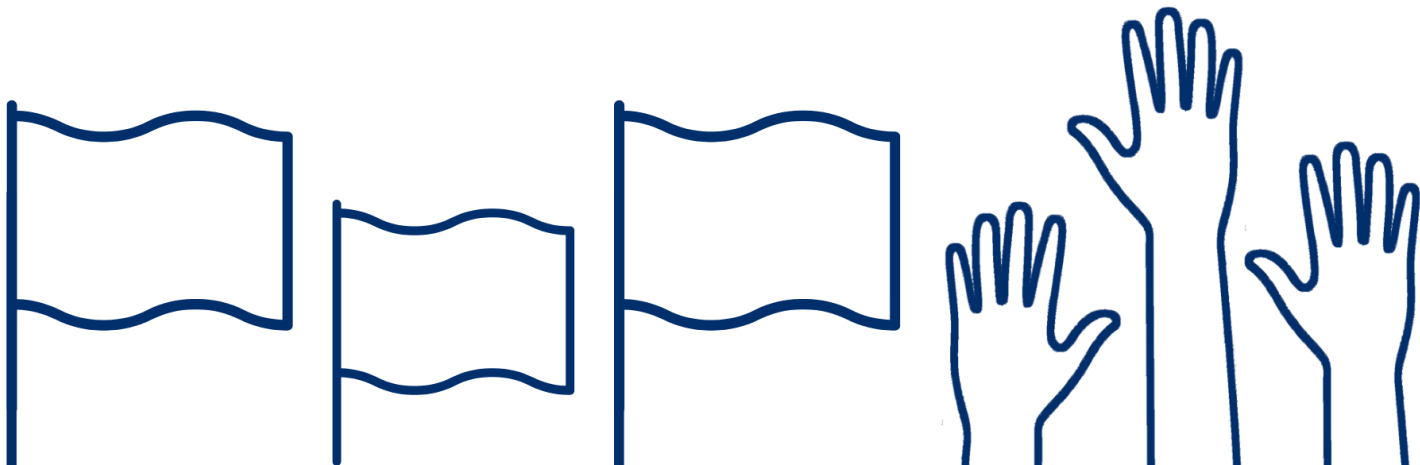
Pogłębienie tematu

- Co może skłaniać młodzież do zaangażowania się w demokrację i aktywność w życiu politycznym?
- Jakie mogą być potencjalne przyczyny nieobecności młodzieży w procesach demokratycznych?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób możemy wspierać i motywować młodzież do angażowania się w sprawy obywatelskie oraz aktywności obywatelskiej?
- Dlaczego sądzisz, że byłoby to korzystne dla naszego społeczeństwa?

NACJONALIZM

Nacjonalizm

ideologia, która podkreśla interesy, kulturę i wartości konkretnego narodu lub grupy ludzi, wywołując intensywne poczucie dumy oraz lojalności wobec własnego narodu.

Może być powiązane z:

- polaryzacja
- imigracja
- radykalizacja oraz ekstremizm
- populizm
- polityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz termin nacjonalizm?
- Czy mógłbyś przedstawić przykłady symboli oraz tradycji związanych z nacjonalizmem w naszym kraju?
- Czym nacjonalizm różni się od patriotyzmu?

Pogłębienie tematu

- Jaka jest przyczyna obecności nacjonalizmu w naszym kraju, co go inspiruje i umacnia?
- Czy mógłbyś scharakteryzować wpływ nacjonalizmu na nasz kraj?
- Czy określiłabyś/określiłby się mianem nacjonalisty?

Refleksje końcowe

- Jak możemy utrzymać równowagę pomiędzy dumą narodową a szacunkiem dla innych narodów i kultur?
- Jakie kroki mogą podjąć jednostki i społeczności, aby wspierać zdrowe poczucie patriotyzmu, które sprzyja jedności, a nie podziałom?

Nierówności ekonomiczne

nierównomierny podział zasobów finansowych oraz nierówne możliwości dostępne dla poszczególnych osób lub grup.

Może być powiązane z:

- edukacja
- prawa człowieka
- emigracja
- populizm
- radykalizacja oraz ekstremizm
- konflikt

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie przykłady nierówności ekonomicznych możesz wskazać?
- Jakie są społeczne konsekwencje wysokiego poziomu nierówności ekonomicznych w naszym kraju oraz w Europie?

Pogłębienie tematu

- Jak nierówności ekonomiczne manifestują się w naszej społeczności?
- W jaki sposób Twoje osobiste doświadczenia wpłynęły na Twoje poglądy dotyczące nierówności ekonomicznych?

Refleksje końcowe

- Co mogą uczynić poszczególne osoby, aby przyczynić się do rozwiązania problemu nierówności ekonomicznych?
- Jakie kroki powinno podjąć nasze społeczeństwo oraz decydenci, aby zredukować nierówności ekonomiczne?

OBYWATELSKIE OBOWIĄZKI

Obowiązki obywatelskie

poczucie lub działania wynikające z odpowiedzialności i obowiązku wobec społeczeństwa lub miejsca zamieszkania (np. głosowanie, płacenie podatków, wolontariat itp.)

Może być powiązane z:

- głosowanie
- wybory
- pokój
- wolontariat
- solidarność

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza pojęcie „obowiązki obywatelskie”?
- Jakie przykłady wypełniania obywatelskiego obowiązku z ostatnich lat możesz podać?

Pogłębienie tematu

- Jakie doświadczenia życiowe miały wpływ na Twoje poczucie obowiązku obywatelskiego?
- Jakie wartości, emocje i okoliczności kształtowały Twoje poczucie obowiązku jako obywatela?

Refleksje końcowe

- Co utrudnia realizację obowiązków obywatelskich w Twojej społeczności lub kraju? Jakie kroki można podjąć, aby pokonać te przeszkody?
- Jakie działania można podjąć, aby zainspirować innych do spełniania obowiązku obywatelskiego?

OCHRONA ŚRODOWISKA

Ochrona środowiska

praktyka ochrony środowiska naturalnego przed szkodliwym wpływem działalności ludzkiej.

Może być powiązane z:

- zmiany klimatu
- prawa człowieka
- sprawiedliwość
- emigracja
- bezpieczeństwo

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza „ochrona środowiska”?
- Jakie są kluczowe składniki zdrowego i zrównoważonego środowiska?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób działalność ludzka przyczynia się do degradacji środowiska?
- Jakie masz doświadczenia związane z ochroną środowiska w codziennym życiu lub w swojej społeczności?
- Dlaczego zmiany klimatu oraz aktywizm na rzecz ochrony środowiska stanowią kwestie polaryzujące i prowadzą do podziałów?

Refleksje końcowe

- Jakie codzienne zmiany możesz wprowadzać, aby wspierać ochronę środowiska?
- Jak możesz wpłynąć na innych, aby zwiększyli swoją świadomość ekologiczną?

ODPORNOŚĆ

Odporność

zdolność jednostek, społeczności lub systemów do trwania, dostosowywania się i regeneracji po przeciwnościach losu, stresie lub traumie. W kontekście demokracji odnosi się do zdolności instytucji demokratycznych, procesów oraz społeczeństw do przetrwania, adaptacji i regeneracji po wyzwaniach i kryzysach, przy jednoczesnym zachowaniu zasad demokratycznych, takich jak praworządność, wolne i uczciwe wybory oraz ochrona praw i wolności.

Może być powiązane z:

- przywództwo
- zaangażowanie społeczne
- dobrobyt
- zdrowie psychiczne

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz termin „odporność”? Co sądzisz o „demokratycznej odporności”?
- Dlaczego odporność psychiczna jest istotna zarówno w aspekcie osobistym, jak i społecznym?

Pogłębienie tematu

- Czy mógłbyś podać przykład przeszłych lub bieżących wydarzeń w naszym kraju, które ilustrują znaczenie odporności?
- Jakie czynniki osłabiają odporność jednostki lub społeczeństwa, bądź mają na nią negatywny wpływ?
- Jakie są istotne czynniki kształtujące odporność jednostek i społeczności?

Refleksje końcowe

- Jakie kroki możemy podjąć, aby zwiększyć naszą odporność lub wspierać innych w dążeniu do większej odporności?
- Jakie kroki możemy podjąć, aby wspierać i promować trwałość demokracji w naszej społeczności lub kraju?

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Odpowiedzialność

zasada, że wybrani urzędnicy oraz pracownicy publiczni ponoszą odpowiedzialność przed obywatelami za swoje działania, decyzje i polityki. Obejmuje mechanizmy takie jak wybory, system kontroli i równowagi, transparentność oraz nadzór, aby zapewnić, że rząd działa w najlepszym interesie publicznym i jest zobowiązany do odpowiedzialności za swoje działania.

Może być powiązane z:

- kontrola i równowaga
- transparentność
- wybory
- zaufanie
- przywództwo

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co według Ciebie oznacza odpowiedzialność w kontekście demokratycznego rządu?
- Jaką odpowiedzialność ponoszą nasi wybrani przedstawiciele?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób mechanizmy takie jak wolne wybory, niezależna prasa i kontrola sądowa przyczyniają się do odpowiedzialności w systemie demokratycznym?
- Czy masz wątpliwości dotyczące odpowiedzialności naszych wybranych przedstawicieli?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób obywatele mogą pociągać rząd do odpowiedzialności za podejmowane decyzje i działania?
- Jakie kroki możemy podjąć jako obywatele, aby wzmacniać odpowiedzialność w rządzie naszego kraju?

ODPOWIEDZIALNOŚĆ OSOBISTA

Odpowiedzialność osobista

obowiązek jednostki do ponoszenia odpowiedzialności za swoje działania i decyzje, zarówno w kontekście dbania o siebie, jak i ich wpływu na innych, różni się od obowiązku obywatelskiego, który odnosi się do zobowiązań w ramach systemu politycznego, oraz od odpowiedzialności, która obejmuje bycie odpowiedzialnym przed innymi. W demokracji odpowiedzialność osobista jest zakorzeniona w idei, że jednostki przyczyniają się do dobrobytu społeczności.

Może być powiązane z:

- obowiązki obywatelskie
- aktywność obywatelska
- wolontariat
- zaufanie
- godność ludzka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza „osobista odpowiedzialność”?
- Czy mógłbyś podać kilka przykładów odpowiedzialności osobistej?
- Dlaczego, według Ciebie, odpowiedzialność osobista jest istotna w demokratycznym społeczeństwie?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób poczucie osobistej odpowiedzialności oraz umowa społeczna wpływają na kształtowanie zdrowej demokracji?
- Czy możesz podać przykład sytuacji, w której przyjęcie osobistej odpowiedzialności przyczyniło się do dobrobytu innych osób lub społeczności?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób możemy wzmacniać w jednostkach poczucie osobistej odpowiedzialności?
- W jaki sposób koncepcja odpowiedzialności osobistej wzmacnia demokrację oraz spójność społeczną?

The image features a white background with stylized line art of hands. In the top half, several hands are shown with fingers pointing downwards, rendered in red and blue outlines. In the bottom half, several hands are shown with fingers pointing upwards, also in red and blue outlines. The central text is bold and black.

PARTIE POLITYCZNE

Partie polityczne

zorganizowane grupy jednostek, które pełnią kluczową rolę w demokracjach przedstawicielskich, prezentując kandydatów na stanowiska, mobilizując wyborców oraz promując określoną politykę i ideologie.

Może być powiązane z:

- wybory
- polityka
- przywództwo
- zaufanie
- głosowanie
- odpowiedzialność osobista

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz termin „partie polityczne”?
- Jaką rolę pełnią partie polityczne w systemie demokratycznym?

Pogłębienie tematu

- Czy partie polityczne w naszym kraju cieszą się zaufaniem i/lub są godne zaufania? Jak możesz to uzasadnić?
- Czy jesteś członkiem partii politycznej? Jeśli tak, co skłoniło Cię do przystąpienia? Jeśli nie, jakie są powody tej decyzji?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób obywatele mogą pociągać partie polityczne do odpowiedzialności za ich zobowiązania i działania?
- W jaki sposób możemy uzdrowić partie polityczne oraz polityków w naszym kraju?
- Jak możemy zmotywować siebie i innych do aktywnego uczestnictwa w polityce?

PARTYCYPACJA MŁODYCH

Partycypacja młodych

aktywne angażowanie młodzieży w odpowiedzialne i ambitne działania, które odpowiadają na rzeczywiste potrzeby, umożliwiając im uczestnictwo w procesie planowania i podejmowania decyzji.

Może być powiązane z:

- głosowanie
- dialog
- zaangażowanie społeczne
- edukacja
- młodzież
- aktywność obywatelska

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

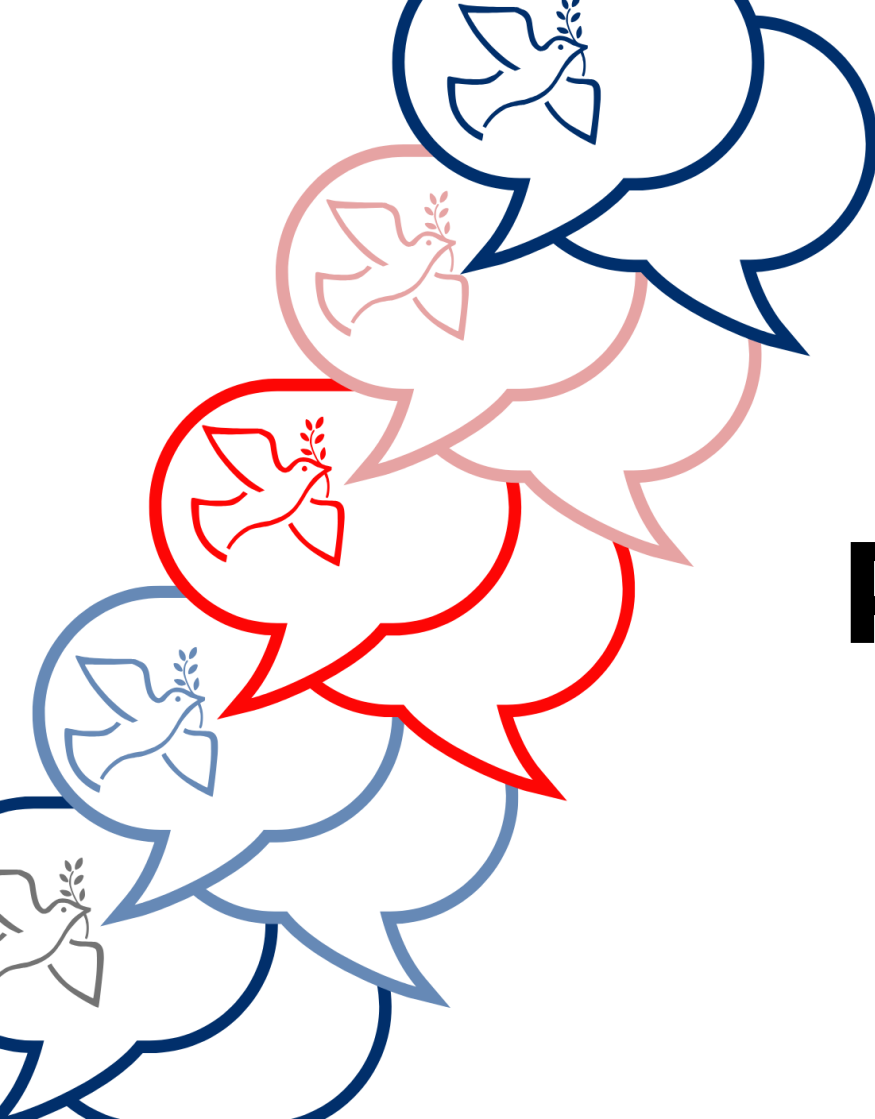
- Jakie metody angażowania młodzieży są Ci znane?
- Jakie tematy lub kwestie społeczne zazwyczaj interesują młodzież?
- Jakie czynniki sprawiają, że zaangażowanie młodzieży wydaje się prawdziwe, a nie powierzchowne i symboliczne?

Pogłębienie tematu

- Jakie są Twoje doświadczenia związane z uczestnictwem w procesie partycypacyjnym w młodości?
- Jak to przebiegało i czego się nauczyłeś/nauczyłaś w trakcie tego procesu?
- Jak sądzisz, w jaki sposób młodzi ludzie mogą dążyć do bardziej autentycznego zaangażowania w podejmowanie decyzji, które ich dotyczą?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób możemy zwiększyć zaangażowanie młodzieży w życie naszych społeczności, miast i społeczeństw, aby miało ono rzeczywiste znaczenie, a nie było jedynie symboliczne?

POKÓJ

Pokój

brak wojny. Społeczeństwa, w których ludzie mogą żyć bez obaw przed przemocą lub konfliktem, czując się bezpiecznie, niezależnie od swojego pochodzenia czy tożsamości.

Może być powiązane z:

- bezpieczeństwo
- geopolityka
- rządy prawa
- zaufanie
- prawa człowieka
- dialog

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

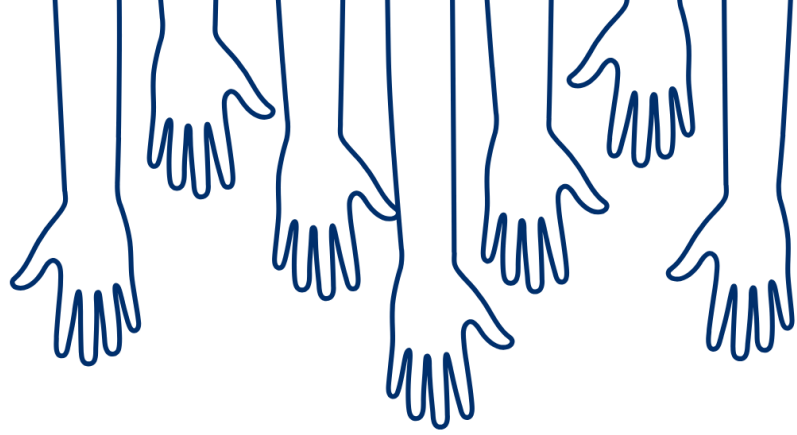
- Co dla Ciebie oznacza pokój w kontekście społecznym?
- Co wspiera pokój w społeczeństwie i na świecie? Co go osłabia?

Pogłębienie tematu

- Jakie inspirujące i/lub istotne procesy pokojowe z przeszłości lub współczesności przychodzą Ci na myśl? Dlaczego miały dla Ciebie znaczenie?
- Czy obawiasz się wojny?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób codziennie przyczyniasz się do kształtowania pokojowego otoczenia?
- Gdybyś miał możliwość zmiany jednej rzeczy na świecie w celu promowania pokoju, co by to było?

POLARYZACJA

Polaryzacja

proces, w którym opinia publiczna, poglądy polityczne lub postawy społeczne stają się coraz bardziej skrajne i podzielone, co prowadzi do nasilenia konfliktów ideologicznych lub społecznych między przeciwnymi obozami, których nic nie łączy.

Może być powiązane z:

- radykalizacja oraz ekstremizm
- nacjonalizm
- dezinformacja
- wolność słowa
- dialog
- media/media społecznościowe

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Czy możesz podać przykłady polaryzacji w polityce, społeczeństwie i mediach?
- Dlaczego polaryzacja stanowi tak istotny problem we współczesnym świecie?

Pogłębienie tematu

- Jakie czynniki lub wydarzenia przyczyniają się do nasilenia polaryzacji pomiędzy różnymi grupami lub społecznościami w naszym kraju?
- Z którymi osobami lub grupami masz trudności w rozmowie, ponieważ Twoje poglądy znacznie różnią się od ich przekonań?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób jednostki i społeczności mogą pokonywać podziały i prowadzić dialog mimo różnic?
- Jakie kroki możesz osobiście podjąć, aby wspierać konstruktywny dialog i zmniejszać polaryzację w naszym kraju?

POLITYKA

Polityka

działania, procesy i systemy, za pomocą których podejmowane są decyzje oraz władza jest dystrybuowana w społeczeństwie. W demokracji polityka powinna odzwierciedlać wolę obywateli, lecz może również stanowić arenę konfliktów, kompromisów i zmagania o władzę.

Może być powiązane z:

- zaangażowanie społeczne
- polityka
- partie polityczne
- aktywność obywatelska
- demokracja
- autorytaryzm

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza polityka i jaką jej rolę dostrzegasz w codziennym życiu?
- Jaką rolę, według Ciebie, odgrywają politycy w społeczeństwie demokratycznym?
- Jak sądzisz, w jaki sposób polityka kształtuje proces podejmowania decyzji w Twojej społeczności lub kraju?

Pogłębienie tematu

- Jakie cechy, według Ciebie, są niezbędne politykowi do skutecznego przewodzenia i zarządzania?
- Czy potrafisz przypomnieć sobie moment, w którym decyzje polityczne miały istotny wpływ na twoje życie lub społeczność? Jaką rolę w tym procesie odegrali politycy?

Refleksje końcowe

- Co mogą uczynić jednostki i społeczności, aby bardziej aktywnie uczestniczyć w polityce, wykraczając poza głosowanie?
- W jaki sposób możemy stworzyć bardziej pozytywne i włączające środowisko polityczne, które będzie sprzyjać uczestnictwu i budowaniu zaufania?

POPULIZM

Populizm

podejście polityczne, które ma na celu reprezentowanie interesów oraz głosów zwykłych obywateli w opozycji do rzekomej elity lub establishmentu.

Może być powiązane z:

- dezinformacja
- nierówności ekonomiczne
- edukacja
- wpływ historii
- nacjonalizm
- polityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie są kluczowe cechy ruchów i polityków populistycznych?
- Jak populizm wpłynął na politykę w naszym kraju i/lub w Europie?

Pogłębienie tematu

- Jakie osobiste doświadczenia wpłynęły na Twoje poglądy dotyczące populizmu?
- Co sprawia, że narracje populistyczne są atrakcyjne dla wyborców?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób edukacja może przeciwdziałać zasadniczym przyczynom populizmu?
- Jakie strategie mogą okazać się skuteczne w przeciwdziałaniu narracjom populistycznym?

PRAWA CZŁOWIEKA

Prawa człowieka

podstawowe prawa i wolności, do których każda osoba ma prawo z racji bycia człowiekiem. Prawa te obejmują prawa obywatelskie, polityczne, ekonomiczne, socjalne oraz kulturalne, takie jak prawo do życia, wolności słowa, edukacji i równości wobec prawa.

Może być powiązane z:

- równość płci
- godność ludzka
- wolność wyboru
- wolność wypowiedzi
- autorytaryzm
- tolerancja

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie prawa człowieka przychodzą Ci na myśl i dlaczego są one istotne?
- Jakie są najpowszechniejsze formy naruszeń praw człowieka?

Pogłębienie tematu

- Które zagadnienia dotyczące praw człowieka są dla Ciebie najistotniejsze i dlaczego?
- Jak oceniasz aktualny stan praw człowieka w naszym kraju?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób możesz przyczynić się do wspierania i ochrony praw człowieka w Twojej społeczności?
- Jakie nowe trendy lub zagadnienia, Twoim zdaniem, mogą wpłynąć na prawa człowieka w przyszłości?

PRAWA KOBIET

Prawa kobiet

prawa człowieka oraz uprawnienia kobiet i dziewcząt na całym świecie. Wspieranie tych praw wiąże się z eliminacją wszelkich form dyskryminacji kobiet i dziewcząt.

Może być powiązane z:

- równość płci
- prawa mniejszości
- różnorodność
- wolność wyboru
- bezpieczeństwo
- edukacja

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie historyczne inicjatywy związane z promowaniem praw kobiet pamiętasz? W jaki sposób wpłynęły na świat lub nasze społeczeństwo?
- Z jakimi wyzwaniami oraz dyskryminacją borykają się dziewczęta i kobiety we współczesnym społeczeństwie?

Pogłębienie tematu

- Jakie zmiany miały miejsce w naszym społeczeństwie i/lub społeczności w kontekście praw kobiet w XXI wieku?
- Jak respektowanie lub ochrona praw kobiet wpłynęło na Twoje życie? Czy mógłbyś podzielić się kilkoma przykładami?

Refleksje końcowe

- Jakie działania powinniśmy podjąć, aby chronić prawa kobiet w przyszłości?
- Czy pojawiły się jakieś symptomy w obszarze praw kobiet, które uważasz za niepokojące?

PRAWA MNIEJSZOŚCI

Prawa mniejszości

prawa człowieka odnoszące się do członków mniejszości rasowych, etnicznych, klasowych, religijnych, językowych, płciowych i seksualnych, a także prawa zbiorowe przyznawane każdej grupie mniejszościowej. Prawa mniejszości opierają się na czterech filarach: ochronie bytu, ochronie i promocji tożsamości, równości i niedyskryminacji oraz prawie do efektywnego uczestnictwa.

Może być powiązane z:

- równość
- równość płci
- godność ludzka
- prawa człowieka
- tolerancja
- dialog

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Czy różnią się prawa mniejszości od ogólnych praw człowieka?
- Jakie są przykłady grup mniejszościowych oraz z jakimi specyficznymi wyzwaniami się one borykają?
- Jakie osiągnięcia zrealizowaliśmy w obszarze praw mniejszości w naszym społeczeństwie?

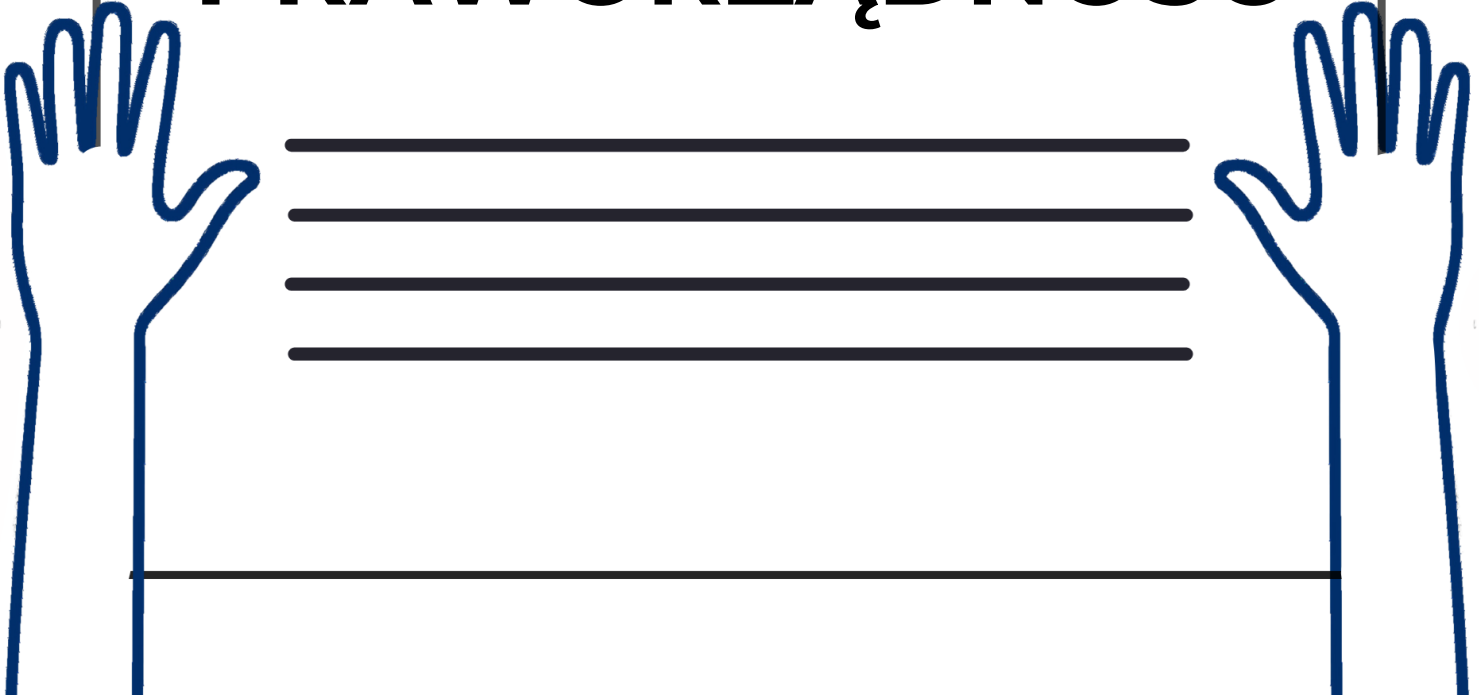
Pogłębienie tematu

- Jaki jest aktualny stan praw mniejszości w naszym kraju?
- W jaki sposób osobiste doświadczenia wpłynęły na Twoje poglądy dotyczące praw mniejszości?

Refleksje końcowe

- Jakie kroki mogą podjąć jednostki, aby wspierać i chronić prawa mniejszości w swoich społecznościach?
- W jaki sposób możesz przyczynić się do zwiększenia świadomości na temat problematyki praw mniejszości?
- Jakich działań oczekujesz od decydentów?

PRAWORZĄDNOŚĆ

Four horizontal lines for writing, contained within a rectangular frame held by two hands.

Praworządność

zasada, że wszystkie osoby, instytucje i podmioty, zarówno publiczne, jak i prywatne, w tym rząd, ponoszą odpowiedzialność na mocy przepisów prawa, które są stosowane w sposób uczciwy, przejrzysty i spójny w celu ochrony praw wszystkich obywateli.

Może być powiązane z:

- demokracja
- sprawiedliwość
- sfera publiczna
- bezpieczeństwo
- zaufanie
- polityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie przykłady wdrażania praworządności w naszym społeczeństwie w ciągu ostatnich kilku lat możesz wskazać?
- Dlaczego praworządność odgrywa kluczową rolę w społeczeństwie demokratycznym?
- Co mogłoby się wydarzyć i jak wyglądałby nasz kraj, gdyby nie wprowadzono rządów prawa?

Pogłębienie tematu

- Jakie są najczęstsze wyzwania dla praworządności?
- Czy masz poczucie, że rozumiesz i posiadasz wystarczającą wiedzę na temat tej zasady demokratycznej? Jakie informacje chciałbyś uzyskać, gdzie i dlaczego?
- Jak ocenilibyś stan praworządności w naszym kraju? (Jeśli „dobry” – co sprawia, że jest taki? Jeśli „zły” – dlaczego?)

Refleksje końcowe

- Jakie działania można podjąć w celu wzmocnienia praworządności w naszym kraju?
- Czy zdobyłeś nowe informacje podczas naszej dyskusji?
- Jaką rolę może odegrać edukacja w wspieraniu praworządności?

PRYWATNOŚĆ

Prywatność

stan wolności od publicznej uwagi lub nieuprawnionej ingerencji. Prawo do zachowania swoich osobistych spraw w tajemnicy, do swobodnego kontaktu z kimkolwiek oraz do możliwości kontrolowania, kto może zobaczyć lub wykorzystać informacje na twój temat.

Może być powiązane z:

- wolność słowa
- godność ludzka
- media/media społecznościowe
- bezpieczeństwo
- tolerancja
- odpowiedzialność

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Czym dla Ciebie jest prywatność w erze cyfrowej?
- Dlaczego prywatność jest postrzegana jako fundamentalne prawo człowieka?

Pogłębienie tematu

- Jakie są główne zagrożenia dla prywatności w Internecie?
- W jaki sposób chronisz swoją prywatność w Internecie oraz w życiu codziennym?
- W jaki sposób media społecznościowe wpłynęły na nasze postrzeganie i przestrzeganie prywatności?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób możesz edukować siebie i innych w zakresie zagadnień dotyczących prywatności?
- Co możemy uczynić, aby zwiększyć i zabezpieczyć naszą prywatność?

PRZYWÓDZTWO

Przywództwo

zdolność do prowadzenia, inspirowania i oddziaływania na jednostki lub grupy.

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co odróżnia przywództwo od zarządzania?
- Jakie inspirujące postacie społeczne i polityczne przychodzą Ci do głowy?
- Jaki wpływ na społeczeństwo może wywierać inspirujący lider?

Pogłębienie tematu

- Którego z obecnych liderów podziwiasz i dlaczego?
- Czy kiedykolwiek pełniłeś rolę lidera w różnych sytuacjach lub organizacjach? Co Ci to ułatwiało? Co Ci to utrudniało?
- Jak scharakteryzujesz aktualną sytuację liderów politycznych i społecznych w naszym kraju?

Refleksje końcowe

- Jaka jest Twoja wizja przyszłości przywództwa w naszym społeczeństwie i w jaki sposób możemy dążyć do jej realizacji?
- W jaki sposób edukacja może przyczynić się do kształtowania skutecznych liderów?

Może być powiązane z:

- aktywność obywatelska
- odpowiedzialność
- zaangażowanie społeczne
- partie polityczne
- zaufanie
- media
- polityka

RADYKALIZACJA I EKSTREMIZM

Radykalizacja i eksremizm

proces, w wyniku którego jednostki lub grupy przyjmują skrajne ideologie lub przekonania, co często prowadzi do zachowań manifestujących się w ekstremizmie politycznym, religijnym lub społecznym, obejmującym propagowanie lub stosowanie przemocy w celu realizacji celów ideologicznych.

Może być powiązane z:

- polaryzacja
- nacjonalizm
- sprawiedliwość
- populizm
- polityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co rozumiesz przez pojęcia radykalizacja i ekstremizm?
- Czy możesz podać przykłady radykalizacji lub ekstremizmu z aktualnej lub niedawnej historii naszego kraju?

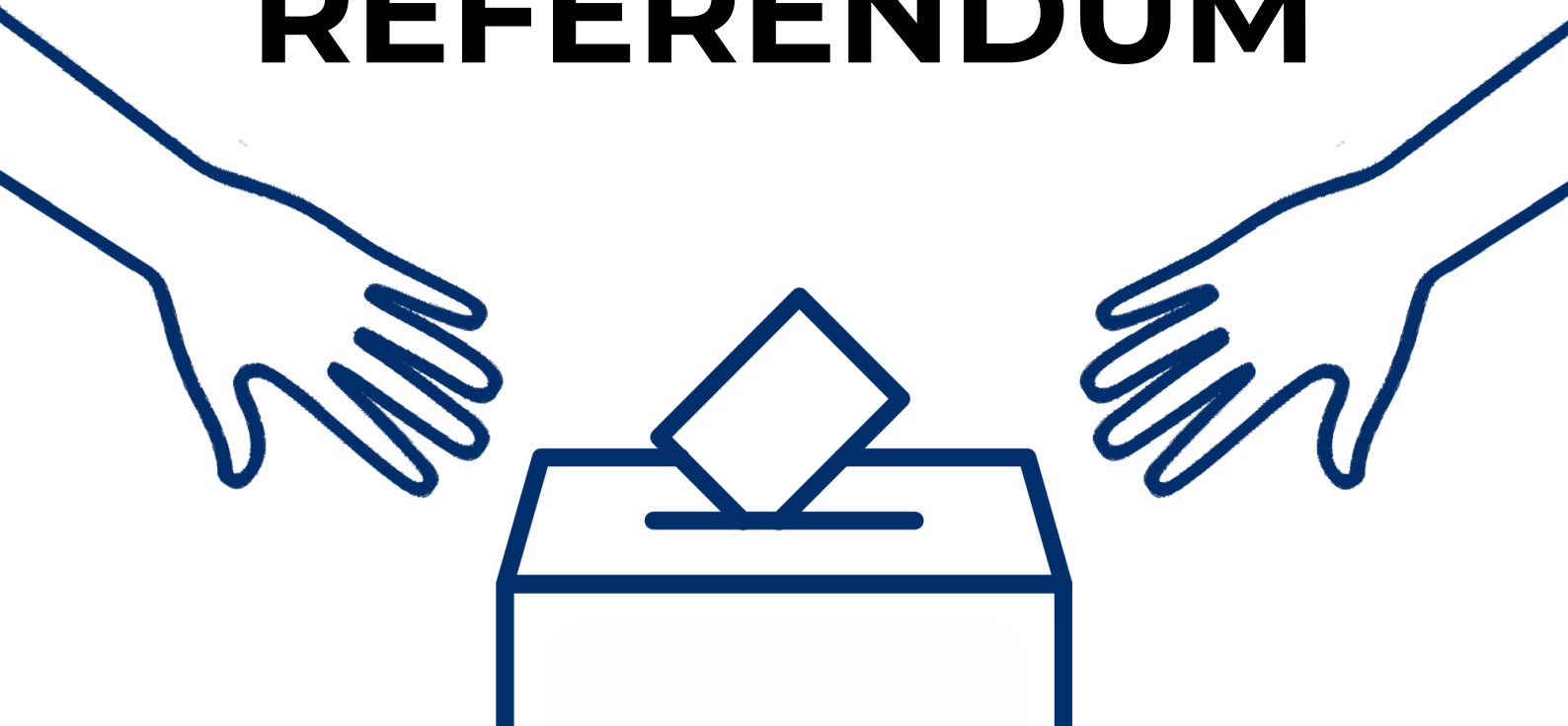
Pogłębienie tematu

- Jakie czynniki mogą prowadzić do radykalizacji jednostek lub grup?
- Jak ekstremizm wpływa na jednostki, społeczności oraz spójność społeczną?

Refleksje końcowe

- Jakie kroki mogą podjąć jednostki, aby wspierać tolerancję, zrozumienie oraz odporność na ideologie ekstremistyczne w swoich społecznościach?
- Jakie strategie i podejścia mogą być skuteczne w zapobieganiu lub zwalczaniu radykalizacji oraz ekstremizmu?

REFERENDUM

Referendum

bezpośrednie głosowanie wyborców nad propozycją, prawem lub kwestią polityczną, które zazwyczaj odbywa się na poziomie krajowego procesu decyzyjnego.

Stanowi przykład demokracji bezpośredniej; każdy, kto ma prawo do głosowania, może w nim uczestniczyć.

Może być powiązane z:

- aktywność obywatelska
- transparentność
- demokracja
- głosowanie
- wolność wyboru
- polityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jaki system referendalny funkcjonuje w naszym kraju?
- Jakie ostatnie referenda w naszym kraju pamiętasz?

Pogłębienie tematu

- Jakie zagadnienia chciałbyś/chciałabyś, aby zostały rozstrzygnięte w referendum i dlaczego?
- Czy uczestniczyłaś/ uczestniczyłeś aktywnie w procesie referendalnym? Co Cię do tego zainspirowało?

Refleksje końcowe

- Czy referenda w naszym kraju miały wpływ na zmiany? Jak to uzasadnisz?
- Jakich działań oczekujesz od decydentów oraz urzędników administracji publicznej w kontekście referendów?

RÓWNOŚĆ

Równość

stan, w którym wszyscy ludzie są traktowani w sposób sprawiedliwy, mają równe prawa i dostęp do zasobów oraz szans w społeczeństwie. Obejmuje różne aspekty życia społecznego, ekonomicznego i politycznego.

Może być powiązane z:

- edukacja
- wolność wyboru
- godność człowieka
- włączanie
- prawa kobiet i mniejszości
- dialog

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

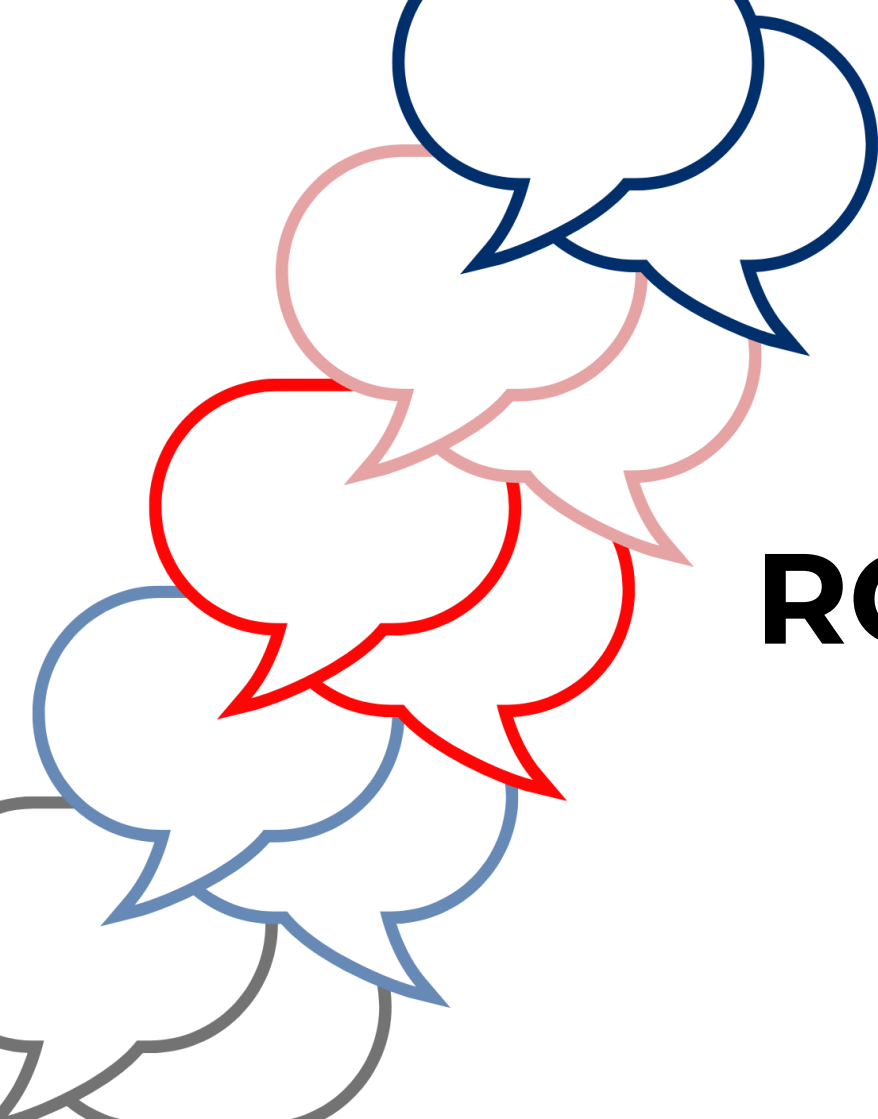
- Co dla Ciebie oznacza równość w różnych kontekstach, takich jak społeczny, ekonomiczny czy polityczny?
- Dlaczego równość jest ważna dla społeczeństwa?

Pogłębienie tematu

- Jak według Ciebie powinno wyglądać sprawiedliwe społeczeństwo i w jaki sposób możemy do niego dążyć?
- W jaki sposób osobiste doświadczenia wpłynęły na Twoje poglądy dotyczące równości?

Refleksje końcowe

- Jakie kroki mogą podejmować jednostki w celu wspierania równości?
- Jakie nowe trendy, według Ciebie, mogą wpłynąć na działania na rzecz promowania równości w przyszłości?

RÓWNOŚĆ PŁCI

Równość płci

sytuacja, w której wszystkie płcie mają równe prawa, dostęp do zasobów zasoby i możliwości.

Może być powiązane z:

- różnorodność
- wolność wyboru
- wolność słowa
- prawa kobiet i mniejszości
- przywództwo
- prawa człowieka
- równość

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co przychodzi Ci do głowy, gdy myślisz o równości płci?
- W jaki sposób równość płci jest wspierana w Twoim kraju lub regionie?

Pogłębienie tematu

- Czy w Twojej społeczności, branży lub w naszym kraju występują jakiekolwiek wyzwania związane z równością płci?
- Czy możesz podzielić się swoimi osobistymi doświadczeniami dotyczącymi równości płci w codziennym życiu?

Refleksje końcowe

- Jakie inicjatywy promujące równość chciałbyś zobaczyć w swojej społeczności lub społeczeństwie?
- Co każdy z nas może uczynić, aby wspierać równość płci?

RÓŻNORODNOŚĆ

Różnorodność

odnosi się do zakresu różnic pomiędzy ludźmi, takich jak tożsamość, pochodzenie społeczne, płeć, wiek i inne. W praktyce różnorodność zazwyczaj oznacza włączanie lub angażowanie osób z różnych środowisk.

Może być powiązane z:

- równość
- włączanie społeczne
- pokój
- zmiany demograficzne
- prawa człowieka oraz prawa mniejszości

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

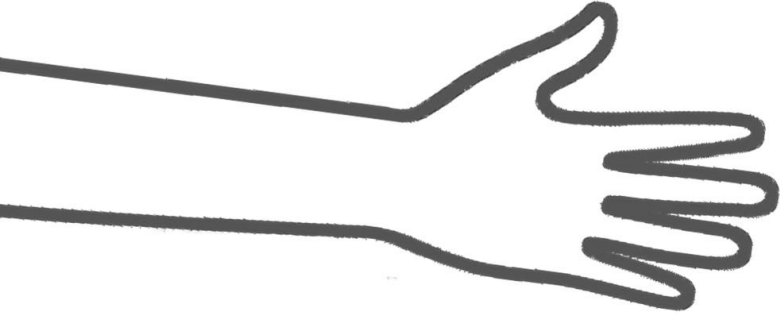
- Czy w lokalnych lub krajowych organach decyzyjnych oraz w społeczeństwie obywatelskim reprezentowana jest różnorodna grupa ludzi?
- Jakie korzyści lub trudności może napotkać zróżnicowana grupa ludzi, na przykład podejmując decyzje w danej kwestii?

Pogłębienie tematu

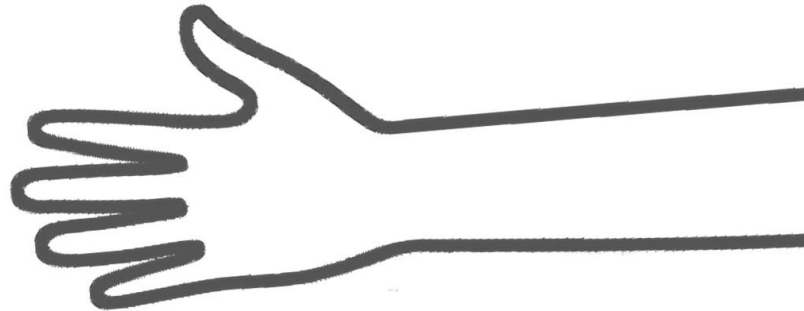
- Czy pamiętasz spotkanie lub swoje uczestnictwo w miejscu, społeczności lub procesie, w którym brała udział zróżnicowana grupa ludzi?
- Czego to doświadczenie cię nauczyło?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób Twoja społeczność lub kraj mogą wspierać różnorodność w procesach podejmowania decyzji?
- W jaki sposób każdy z nas może osobiście wspierać różnorodność oraz zaufanie wśród różnych grup ludzi?

SAMOTNOŚĆ

Samotność

subiektywny stan emocjonalny, który charakteryzuje się głębokim poczuciem pustki, izolacji oraz brakiem poczuci znaczącego związku z innymi. Można odczuwać samotność, mimo przynależności do grupy, a także czuć się zadowolonym w samotności.

Może być powiązane z:

- odporność
- aktywne obywatelstwo
- godność ludzka
- wolontariat
- nierówności ekonomiczne
- edukacja
- konflikt

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jak byś opisał(a) poczucie samotności?
- Czy sądzisz, że temat samotności jest właściwie poruszany w naszym społeczeństwie? Jakie inne zjawiska, takie jak izolacja społeczna, są z nią związane?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób struktura współczesnego społeczeństwa, na przykład mniejsza liczba spotkań towarzyskich oraz ograniczone zaangażowanie społeczne, przyczynia się do poczucia samotności?
- Jakie działania oraz spotkania społeczne, według Ciebie, mogą zapobiegać samotności?

Refleksje końcowe

- Które grupy ludzi są szczególnie narażone na odczuwanie osamotnienia i izolacji społecznej, a także na poczucie, że nie przynależą do naszego społeczeństwa?
- Jakie polityki, programy społeczne lub inicjatywy mogą przyczynić się do odbudowy więzi społecznych i wspierania istotnych relacji?
- Jakie kroki możemy podjąć w codziennym życiu, aby zredukować poczucie samotności i wzmocnić więzi społeczne w naszych społecznościach?

SĄDOWNICTWO

Sądownictwo

system sądowy, który interpretuje i stosuje prawo, rozstrzyga spory oraz wymierza sprawiedliwość w imieniu państwa.

Może być powiązane z:

- sprawiedliwość
- prawa mniejszości
- bezpieczeństwo
- transparentność
- zaufanie
- mediacje

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Kiedy słyszysz termin sądownictwo, jakie pierwsze skojarzenie pojawia się w Twojej głowie?
- Jaka jest funkcja sądownictwa w społeczeństwie demokratycznym?

Pogłębienie tematu

- Co oznacza niezależność sądownictwa i dlaczego jest istotna?
- Jaki jest obecny stan sądownictwa w naszym kraju?
- W jaki sposób Twoje osobiste doświadczenia oraz media wpłynęły na postrzeganie wymiaru sprawiedliwości?

Refleksje końcowe

- Jakie są możliwe zagrożenia dla niezależności sądownictwa w naszym kraju? Co można w tej kwestii uczynić?
- Czy my, jako obywatele, powinniśmy posiadać większą wiedzę na temat naszego systemu sądownictwa oraz jego roli w demokracji? Jakiej wiedzy sam(a) byś potrzebował(a)?

SEGREGACJA

Segregacja

społeczne i/lub demograficzne oddzielenie różnych grup w obrębie danego obszaru lub kraju, co skutkuje wyraźnymi podziałami, na przykład między obszarami wiejskimi a miejskimi, środowiskiem edukacyjnym oraz grupami kulturowymi i społeczno-ekonomicznymi, co ostatecznie prowadzi do różnych form nierówności.

Może być powiązane z:

- bezpieczeństwo
- zmiany demograficzne
- zaangażowanie społeczne
- zaufanie
- emigracja
- edukacja
- polityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Czy w społeczeństwie występują równe szanse i możliwości dla różnych grup ludzi?
- Dlaczego segregacja społeczna stanowi problem?

Pogłębienie tematu

- Czy dostrzegłeś to zjawisko w swoim codziennym życiu lub w społeczeństwie? Jakie przykłady możesz przytoczyć?
- Jakie emocje lub myśli wywołują w Tobie te przykłady? Jakie doświadczenia życiowe mogły wpłynąć na Twoją perspektywę?

Refleksje końcowe

- Jak możemy przeciwdziałać segregacji w naszym mieście, regionie i społeczeństwie?
- Jakie kroki, według Ciebie, powinni podjąć decydenci i/lub urzędnicy administracji publicznej, aby zapobiec segregacji społecznej i regionalnej?

SFERA PUBLICZNA

Sfera publiczna

przestrzeń lub arena, w której obywatele spotykają się, aby dyskutować i debatować nad kwestiami wspólnego zainteresowania (debaty publiczne, dyskurs medialny, platformy mediów społecznościowych oraz zgromadzenia publiczne).

Może być powiązane z:

- społeczeństwo obywatelskie
- media
- zaangażowanie społeczne
- zaufanie
- aktywne obywatelstwo
- dialog

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza „sfera publiczna”?
- Jaką rolę pełnią media w kształtowaniu sfery publicznej oraz wpływaniu na opinię publiczną?

Pogłębienie tematu

- Jaka jest jakość dyskursu oraz działań w sferze publicznej w naszym mieście? (Jeśli jest wysoka, co ją wyróżnia; jeśli jest niska, to dlaczego?)
- Czy możesz stwierdzić, że obecnie jesteś aktywny(a) i angażujesz się w sferę publiczną? (Jeśli tak – w jaki sposób? Jeśli nie – dlaczego nie?)

Refleksje końcowe

- Jakie kroki mogą podjąć jednostki, aby aktywnie uczestniczyć i wzmacniać sferę publiczną w swojej społeczności lub społeczeństwie?
- Jakie działania, wydarzenia i praktyki mogłyby przyczynić się do poprawy sfery publicznej w naszym mieście?

SOLIDARNOŚĆ

Solidarność

jedność oraz wzajemne wsparcie między ludźmi stanowiące odpowiedź na wspólne cele, wartości i wyzwania, obejmujące współdziałanie i wzajemne wsparcie, często w dążeniu do sprawiedliwości społecznej, równości oraz wspólnych aspiracji.

Może być powiązane z:

- demokracja
- dialog
- aktywność obywatelska
- włączanie społeczne
- zaufanie

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie znaczy solidarność?
- Jak zdefiniujesz solidarność w kontekście wybranej przez siebie wspólnoty?

Pogłębienie tematu

- Czy możesz podać ostatnie przykłady solidarności w naszej społeczności lub kraju?
- Osobiste przykłady – czy ktoś chciałby podzielić się historią o tym, jak doświadczył solidarności ze strony innych?
- Jakie są najpowszechniejsze przeszkody dla solidarności w społeczeństwie?

Refleksje końcowe

- Co możemy uczynić, aby pielęgnować poczucie solidarności w naszym codziennym życiu?
- Gdzie lub w jakiej społeczności mógłbyś udzielić wsparcia innym i podjąć działania w najbliższym czasie?

SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

Spółeczeństwo obywatelskie

zbiór organizacji non-profit i pozarządowych (NGO), grup społecznych, organizacji religijnych, związków zawodowych oraz grup rzeczniczych, które organizują się wokół interesów i potrzeb ludzi. Działają niezależnie od rządu i sektora prywatnego.

Może być powiązane z:

- aktywne obywatelstwo
- zaangażowanie obywatelskie
- wolontariat
- dialog
- demokracja

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz termin „społeczeństwo obywatelskie”?
- Czy potrafisz wskazać kilka organizacji lub grup, które stanowią część społeczeństwa obywatelskiego w Twojej miejscowości lub kraju?
- Jakie znaczenie dla funkcjonowania demokracji ma obywatelskie społeczeństwo?

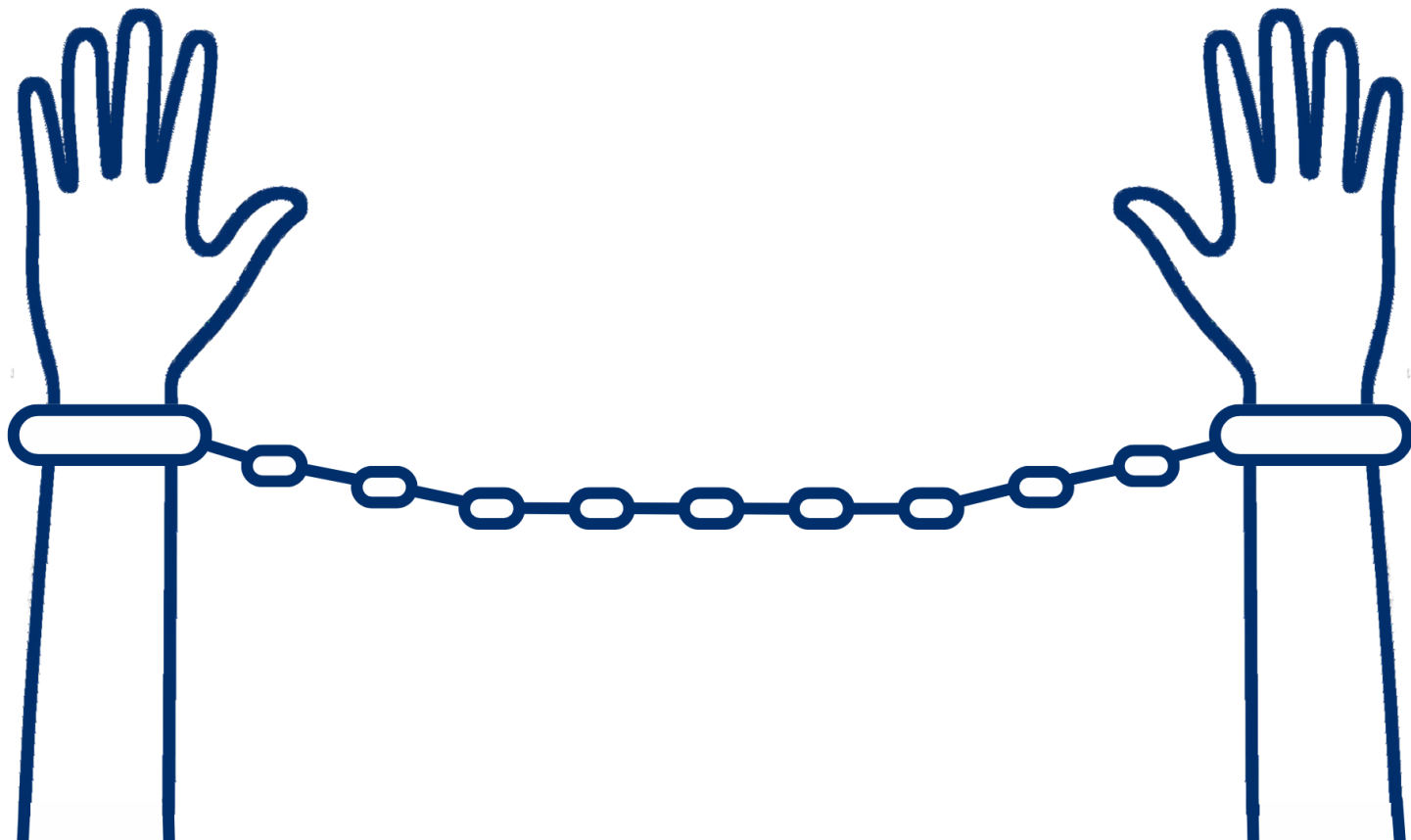
Pogłębienie tematu

- Czy jesteś zaangażowany(a) w jakiegokolwiek organizacje lub działania na rzecz społeczeństwa obywatelskiego? Opisz swoje doświadczenia.
- Z jakimi wyzwaniem borykają się organizacje społeczeństwa obywatelskiego w naszej społeczności lub kraju?
- Czy w naszym kraju występują napięcia między organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, które są prodemokratyczne, a tymi, które niekoniecznie takie są?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób jednostki mogą wspierać i umacniać społeczeństwo obywatelskie?
- W jaki sposób możemy zainspirować osoby, które nie są zaangażowane społecznie, do włączenia się w działalność organizacji społeczeństwa obywatelskiego, odpowiadających ich zainteresowaniom i potrzebom?

SPRAWIEDLIWOŚĆ

Nie/sprawiedliwość

odnosi się do sytuacji lub działania, które jest sprawiedliwe lub nie, moralnie właściwe lub nie, narusza bądź podtrzymuje zasady sprawiedliwości, praw człowieka i równości.

Może być powiązane z:

- prawa mniejszości
- prawa człowieka
- równość płci
- wpływ historii
- korupcja
- mediacje

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie myśli przychodzą Ci do głowy, gdy słyszysz terminy niesprawiedliwość i sprawiedliwość?
- Czy możesz podać przykłady niesprawiedliwości w swojej społeczności, kraju lub na świecie?

Pogłębienie tematu

- Czy ty lub ktoś, kogo znasz, kiedykolwiek doświadczyli lub byli świadkami niesprawiedliwości w naszym kraju lub społeczności? W jaki sposób to wpłynęło na ciebie lub na tę osobę?
- Czym różni się niesprawiedliwość systemowa od pojedynczych przypadków niesprawiedliwego traktowania?
- Jakie są kluczowe przyczyny niesprawiedliwości i w jaki sposób można im przeciwdziałać, aby uzyskać sprawiedliwe wyniki?

Refleksje końcowe

- Co możemy uczynić, aby wspierać sprawiedliwość i przeciwdziałać niesprawiedliwości w naszym społeczeństwie?
- Jaką nową perspektywę lub wnioski wyciągnąłeś z naszej dyskusji na temat niesprawiedliwości?

STARZEJĄCA SIĘ EUROPA

Starzejąca się Europa

trend demograficzny starzejącej się populacji w wielu krajach europejskich, gdzie malejące wskaźniki urodzeń oraz wydłużająca się oczekiwana długość życia prowadzą do wzrostu odsetka osób starszych. Ta zmiana niesie ze sobą szerokie implikacje dla społeczeństwa, w tym wyzwania dla systemów opieki zdrowotnej, funduszy emerytalnych, rynków pracy oraz usług socjalnych.

Może być powiązane z:

- zmiany demograficzne
- emigracja
- polityka
- godność ludzka
- nierówności ekonomiczne

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

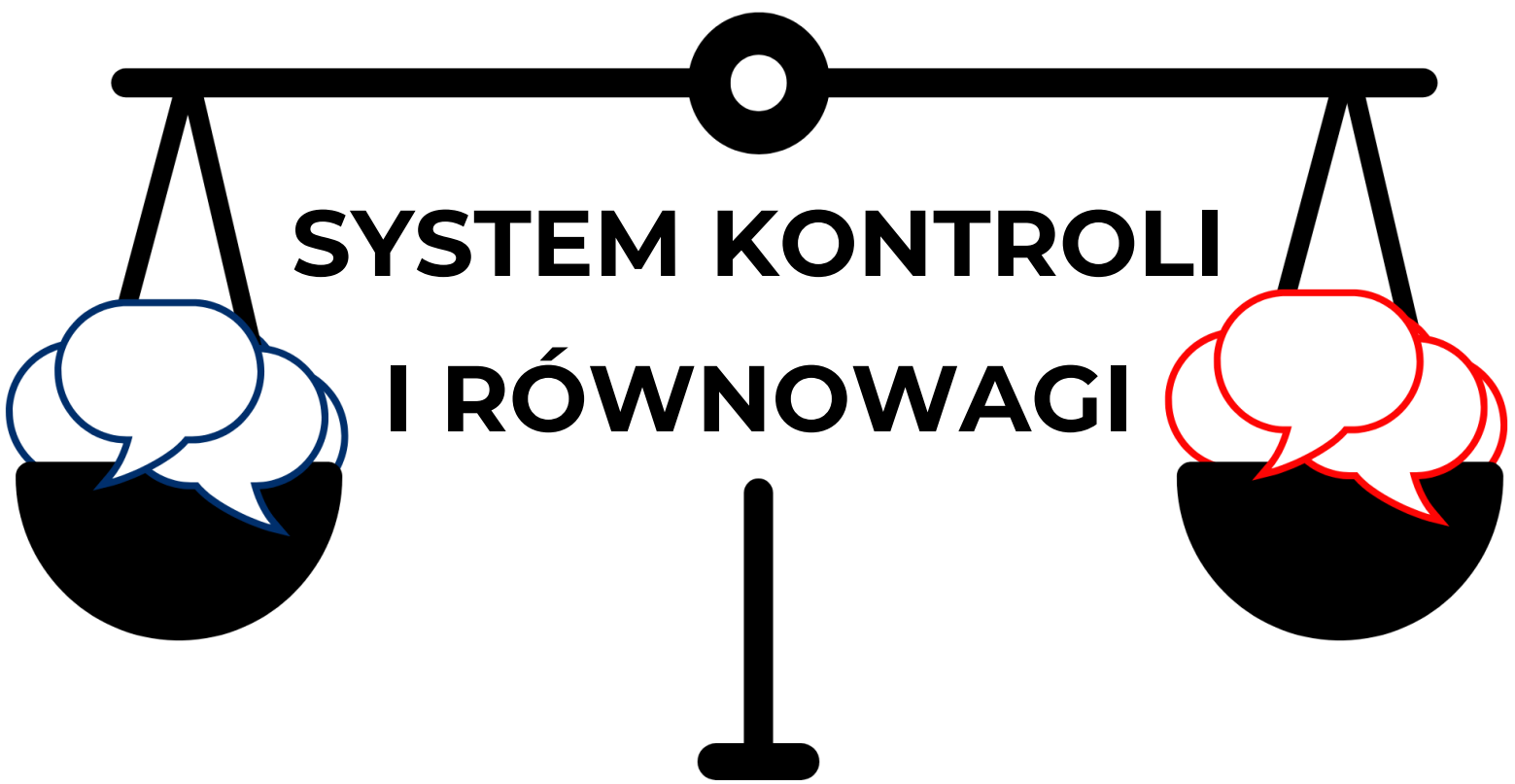
- Co przychodzi Ci do głowy, gdy rozważasz starzejące się społeczeństwo?
- Dlaczego, według Ciebie, Europa doświadcza tej tendencji i jak wypada ona w porównaniu do innych regionów?
- W jaki sposób możemy przekształcić narrację na temat starzenia się, aby uwypatnić możliwości i korzyści, jakie niesie ono dla społeczeństwa, zamiast koncentrować się jedynie na wyzwaniach?

Pogłębienie tematu

- Jakie są niektóre społeczne, ekonomiczne i polityczne konsekwencje starzenia się społeczeństwa?
- W jaki sposób rządy i społeczności mogą zaspokoić potrzeby starzejącego się społeczeństwa, jednocześnie zapewniając zasoby młodszemu pokoleniu?
- W jaki sposób osoby starsze przyczyniają się do rozwoju społeczeństwa, a jak społeczeństwa mogą je lepiej w tym wspierać?

Refleksje końcowe

- Jakie zmiany, Twoim zdaniem, są niezbędne do zapewnienia dobrostanu starzejącym się populacjom w Europie?
- W jaki sposób możemy wspierać solidarność oraz zrozumienie międzypokoleniowe w starzejących się społeczeństwach?

SYSTEM KONTROLI I RÓWNOWAGI

System kontroli i równowagi

system rządów demokratycznych, w którym różne organy władzy mają prawo wzajemnie ograniczać swoje kompetencje, co ma na celu zapobieżenie nadmiernej koncentracji siły w jednej z nich.

Może być powiązane z:

- autorytaryzm
- demokracja
- odpowiedzialność
- zaufanie

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz termin "system kontroli i równowagi"?
- Jakie ośrodki władzy uczestniczą w systemie kontroli i równowagi?
- Dlaczego system kontroli i równowagi jest istotny w demokracji?

Pogłębienie tematu

- Jak w naszym kraju funkcjonują mechanizmy kontroli i równowagi?
- Z jakimi wyzwaniami boryka się system kontroli i równowagi w naszym kraju?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób obywatele oraz społeczeństwo obywatelskie mogą przyczynić się do utrzymania i wzmocnienia systemu kontroli i równowagi w rządzie?
- Jakiego rodzaju wsparcia i motywacji potrzebujesz w tym przedsięwzięciu?

The background features a series of red-outlined speech bubbles at the top and a network diagram of red dots connected by thin lines at the bottom.

SZTUCZNA INTELIGENCJA

Sztuczna inteligencja

dział informatyki odpowiedzialny za rozwój systemów i programów zdolnych do realizacji zadań, które zazwyczaj wymagają ludzkiej inteligencji, np. uczenie się, rozumienie języka naturalnego, podejmowanie decyzji.

Może być powiązane z:

- dezinformacja
- polaryzacja
- prywatność
- bezpieczeństwo
- zaufanie
- Media społecznościowe

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Czym jest sztuczna inteligencja?
- W jaki sposób sztuczna inteligencja może kształtować opinię publiczną oraz dyskurs polityczny?

Pogłębienie tematu

- Jakie są Twoje obawy lub nadzieje dotyczące sztucznej inteligencji oraz jej potencjalnych korzyści lub zagrożeń dla społeczeństwa?
- Jak rolę odgrywa sztuczna inteligencja w Twoim prywatnym życiu?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób możemy się przygotować na przyszłe wyzwania, które sztuczna inteligencja może stawiać systemom demokratycznym?
- Jaka jest Twoja wizja przyszłej integracji sztucznej inteligencji z demokracją i w jaki sposób możemy dążyć do jej realizacji?

TAKTYKA POLITYCZNA

Taktyka polityczna

zestaw decyzji oraz działań podejmowanych przez rządy lub organizacje w celu rozwiązania określonych problemów lub osiągnięcia konkretnych celów w danej dziedzinie. Stanowi to rezultat wysiłków politycznych, negocjacji oraz wkładu różnych interesariuszy, w tym polityków, ekspertów i opinii publicznej.

Może być powiązane z:

- partie polityczne
- polityka
- transparentność
- odpowiedzialność
- demokracja

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

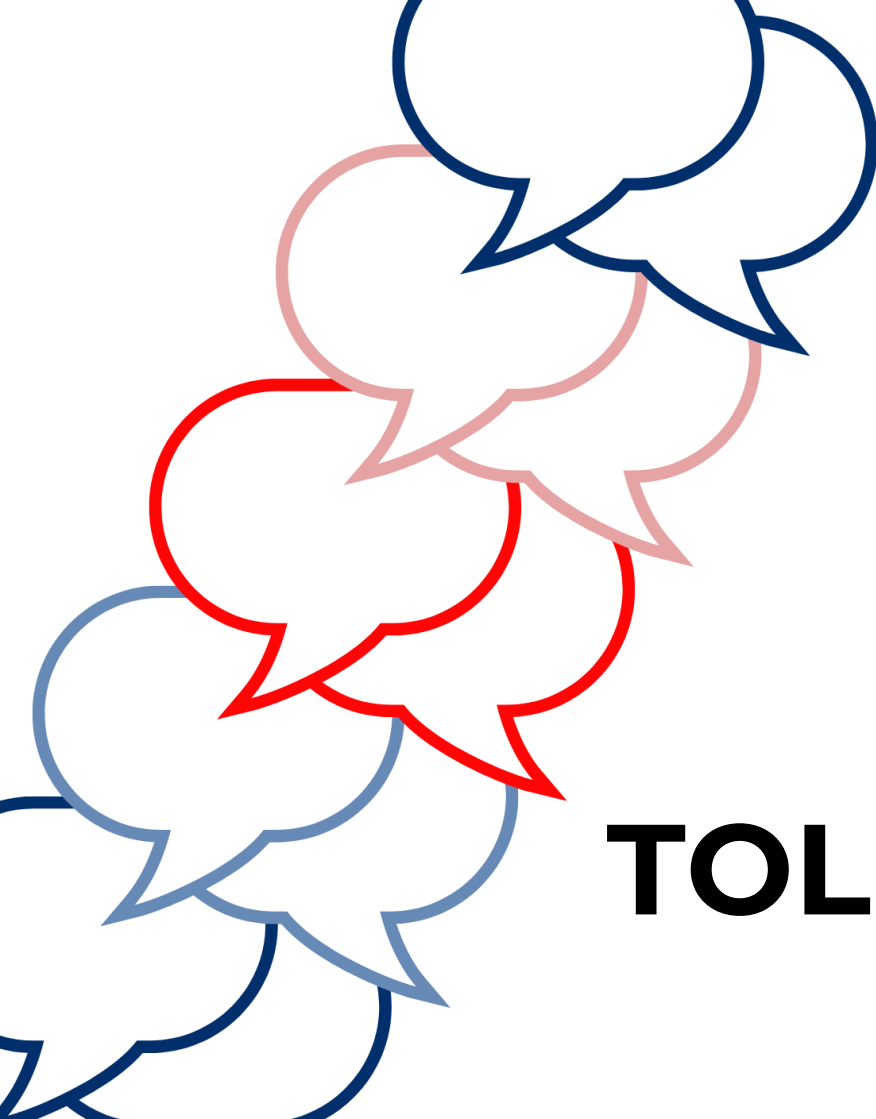
- Co dla Ciebie oznacza „taktyka polityczna” i w jaki sposób, Twoim zdaniem, wpływa ona na Twoje codzienne życie?
- Czy możesz podać przykład sytuacji, w której taktyka (strategia) w określonym sektorze (np. służbie zdrowia, edukacji) wpłynęła na zmiany w Twojej społeczności?

Pogłębienie tematu

- Jak decyzje polityczne oddziałują na wyniki regulacji prawnych?
- W jaki sposób interesariusze, tacy jak obywatele, grupy interesów oraz przedsiębiorstwa, mogą oddziaływać na proces tworzenia lub modyfikacji przepisów?
- Co wpływa na efektywną i skuteczną regulację prawnych, szczególnie w obszarach takich jak ochrona zdrowia, edukacja i ochrona środowiska?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób jednostki i społeczności mogą dążyć do regulacji, które odzwierciedlają ich wartości i interesy?
- W jaki sposób systemy demokratyczne mogą zapewnić, że polityka będzie uwzględniać zarówno krótkoterminowe potrzeby, jak i długoterminowy dobrostan społeczeństwa?

TOLERANCJA

Tolerancja

gotowość do akceptacji i szanowania różnic w opiniach, przekonaniach oraz zachowaniach, szczególnie gdy odbiegają one od naszych własnych.

Może być powiązane z:

- demokracja
- dialog
- różnorodność
- prawa człowieka
- włączanie społeczne

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza tolerancja?
- Dlaczego tolerancja ma kluczowe znaczenie w zróżnicowanym społeczeństwie?

Pogłębienie tematu

- Jakie wnioski można sformułować na podstawie ostatnich przejawów nietolerancji w naszym kraju?
- Co powoduje nietolerancję wobec osób, które różnią się od nas?
- Z jakimi trudnościami się borykasz, gdy dążysz do bycia tolerancyjnym?

Refleksje końcowe

- Jakie działania możesz podjąć, aby stać się bardziej tolerancyjnym w codziennym życiu?
- W jaki sposób możesz wspierać innych w praktykowaniu tolerancji?

TRANSPARENTNOŚĆ

Transparentność

jakość lub stan bycia otwartym, uczciwym i bezpośrednim w odniesieniu do różnych aspektów zarządzania, operacji oraz procesów decyzyjnych. Otwartość rządu i sektora publicznego na nowe pomysły, wymagania oraz potrzeby.

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza transparentność? Co wspiera lub utrudnia przejrzystość w Twoim działaniu?
- Dlaczego transparentność jest istotna w różnych sektorach, takich jak administracja publiczna, biznes czy organizacje non-profit?

Pogłębienie tematu

- Czy kiedykolwiek doświadczyłeś/doświadczyłaś braku transparentności w organizacji lub systemie?
- Jakie zmiany w zakresie przejrzystości można zauważyć w naszym społeczeństwie w porównaniu do tego, jak to wyglądało w przeszłości?

Refleksje końcowe

- Jakie zmiany nastąpiłyby w naszym społeczeństwie przy większej transparentności procesów?
- Gdybyś miał(a) możliwość wprowadzenia jednej zmiany w celu poprawy przejrzystości w swojej organizacji lub społeczności, co by to było?

Może być powiązane z:

- demokracja
- bezpieczeństwo
- dezinformacja
- zaufanie
- odpowiedzialność
- korupcja

**UCZENIE SIĘ
PRZEZ CAŁE
ŻYCIE**

Uczenie się przez całe życie

ciągłe dążenie do wiedzy i umiejętności przez całe życie jednostki, niezależnie od formalnej edukacji. Obejmuje postawę ciekawości oraz rozwoju, a także praktykę nieustannej edukacji w sferze osobistej i zawodowej.

Może być powiązane z:

- zmiany demograficzne
- edukacja
- zaangażowanie społeczne
- edukacja
- godność ludzka
- odporność

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza „uczenie się przez całe życie”?
- Czy możesz podać przykład sytuacji, w której nauka czegoś nowego w dorosłym życiu przyniosła ci korzyści?
- Czy znasz lokalizacje lub instytucje, w których można skorzystać z możliwości uczenia się przez całe życie?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób postawa nieustannego uczenia się wpływa na zdolność jednostki do adaptacji do zmian w życiu osobistym i zawodowym?
- Jaką rolę powinny pełnić rządy i instytucje w wspieraniu uczenia się przez całe życie poprzez regulacje oraz dostępne programy?

Refleksje końcowe

- Z jakimi wyzwaniem, Twoim zdaniem, musi zmierzyć się społeczeństwo, aby zapewnić każdemu dostęp do możliwości uczenia się przez całe życie, i w jaki sposób możemy im sprostać?
- Jakie działania mogą podjąć jednostki, aby wykształcić w sobie nawyk uczenia się przez całe życie?

WŁĄCZANIE SPOŁECZNE

Włączanie społeczne

zasada i praktyka mająca na celu zapewnienie, że wszyscy ludzie, niezależnie od ich zróżnicowanego pochodzenia i umiejętności, czują się akceptowani, szanowani i doceniani jako część społeczności lub organizacji.

Może być powiązane z:

- różnorodność
- równość
- prawa mniejszości
- prawa kobiet
- partycypacja młodzieży
- dialog

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jak definiujesz pojęcie „włączanie społeczne”?
- Co wspiera lub kwestionuje włączanie osób z różnych środowisk? Na przykład w procesach podejmowania decyzji w Twojej społeczności lub w społeczeństwie?

Pogłębienie tematu

- Czy chcesz podzielić się swoimi osobistymi doświadczeniami związanymi z włączaniem społecznym w codziennym życiu lub w społeczności? Na przykład w szkole, na uczelni, w miejscu pracy lub w organizacji wolontariackiej?
- Co Twoim zdaniem ułatwia wspieranie integracji, a co sprawia, że jest to wyzwaniem?

Refleksje końcowe

- Dlaczego oraz w jaki sposób należy wspierać włączanie społeczne w swojej społeczności?
- Jakie kroki powinni podjąć decydenci w celu wsparcia integracji w naszym społeczeństwie?

WOJNA

Wojna

stan zbrojnego konfliktu pomiędzy narodami, grupami lub państwami, często napędzany głęboko zakorzenionymi różnicami, takimi jak spory polityczne, ekonomiczne, terytorialne, ideologiczne lub nierównowaga sił. Narracje dotyczące wojny są kształtowane przez historyczne urazy, interesy narodowe oraz dynamikę przemocy, często pozostawiając trwałe blizny w społeczeństwie.

Może być powiązane z:

- pokój
- konflikt
- mediacja
- nacjonalizm
- geopolityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co przychodzi Ci do głowy, gdy słyszysz słowo wojna?
- Dlaczego, Twoim zdaniem, wojny wciąż wybuchają, pomimo zniszczeń, które powodują?
- Jak sądzisz, w jaki sposób nierównowaga sił przyczynia się do wybuchu wojen?

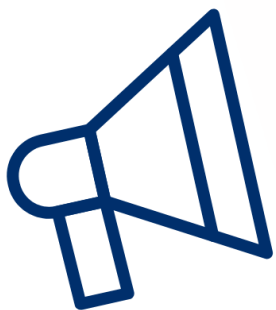
Pogłębienie tematu

- Jakie były kluczowe przyczyny wojen w historii?
- W jaki sposób różne narracje dotyczące tej samej wojny wpływają na opinię publiczną oraz historyczną ocenę konfliktu?
- Czy możesz podać przykład, w którym wojna była rezultatem nierównowagi sił? W jaki sposób można by rozwiązać tę nierównowagę bez użycia przemocy?

Refleksje końcowe

- Czego możemy się nauczyć z przyczyn oraz narracji minionych wojen, aby zapobiegać przyszłym konfliktom?
- Jakie kroki mogą podjąć jednostki, rządy lub organizacje międzynarodowe, aby wspierać pokój i rozwiązywać konflikty, zanim przerodzą się w wojnę?

WOLNOŚĆ SŁOWA

Wolność słowa

prawo jednostki lub grupy osób do swobodnego wyrażania swoich opinii i idei bez obawy przed sankcjami prawnymi lub cenzurą.

Może być powiązane z:

- dezinformacja
- dialog
- prawa kobiet
- polaryzacja
- prawa człowieka
- media
- Media społecznościowe

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza swoboda wypowiedzi?
- Dlaczego wolność słowa jest istotna w społeczeństwie?
- Jak mogłoby wyglądać społeczeństwo, w którym nie istnieje możliwość swobodnego wyrażania swoich myśli?

Pogłębienie tematu

- Co może Cię powstrzymać przed swobodnym wyrażaniem swoich opinii?
- W jaki sposób możemy jednocześnie wspierać wolność słowa oraz przeciwdziałać problemom takim jak mowa nienawiści i dezinformacja w naszych społeczeństwach?

Refleksje końcowe

- Jakie kroki, według Ciebie, powinniśmy podjąć w naszym społeczeństwie, aby wspierać wolność słowa?
- Co możesz zrobić, aby zmotywować siebie i innych do szczerych wypowiedzi?

WOLNOŚĆ WYBORU

Wolność wyboru

prawo, możliwość oraz autonomia jednostki do podjęcia działania wybranego spośród co najmniej dwóch dostępnych opcji, bez ingerencji ze strony osób trzecich.

Może być powiązane z:

- różnorodność
- wolność słowa
- równość płci
- autorytaryzm
- zmiany klimatyczne
- wybory

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza „wolność wyboru”?
- Dlaczego wolność wyboru jest istotna lub wymagana w społeczeństwie lub demokracji?

Pogłębienie tematu

- Dlaczego wolność wyboru jest dla Ciebie ważna lub stanowi wyzwanie? Czy chciałbyś podzielić się swoimi doświadczeniami w tej kwestii?
- Dlaczego czasami trudno jest postępować zgodnie z własnymi wartościami i/lub potrzebami? Co można uczynić, aby to ułatwić?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób można wspierać oraz rozwijać wolność wyboru w naszym kraju?
- Jakie działania chciałbyś zaobserwować ze strony decydentów, mediów oraz aktywnych obywateli w kontekście tego tematu?

WOLONTARIAT

Wolontariat

ochotnicza praca na rzecz organizacji, społeczności lub ruchu, nie otrzymując za to wynagrodzenia.

Może być powiązane z:

- aktywność obywatelska
- społeczeństwo obywatelskie
- zaangażowanie społeczne
- edukacja
- przywództwo
- solidarność
- młodzi ludzie

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie są aktualnie największe i najbardziej wpływowe organizacje wolontariackie w naszym społeczeństwie?
- Jak mogłoby wyglądać społeczeństwo demokratyczne bez wolontariatu?

Pogłębienie tematu

- W jakim rodzaju wolontariatu brałeś/brałaś udział? Jeśli posiadasz wiele przykładów, podziel się tymi, które miały dla ciebie największe znaczenie.
- Jaki wpływ na Twoje życie wywarło doświadczenie wolontariatu?

Refleksje końcowe

- Z jakimi wyzwaniem i związanymi z wolontariatem i społeczeństwem obywatelskim borykamy się w naszej społeczności i/lub kraju?
- W jaki sposób obywatele, organizacje i społeczności mogą wspierać działalność wolontariacką?

WPŁYW HISTORII

Wpływ historii

obejmuje wnikliwe badanie zarówno pozytywnych, jak i bolesnych aspektów przeszłości, aby zrozumieć ich trwały wpływ na współczesne społeczeństwo. Zachęca jednostki oraz społeczności do refleksji nad wydarzeniami historycznymi i ich naukami, aby uniknąć powtarzania błędów i kształtować lepszą przyszłość.

Może być powiązane z:

- sprawiedliwość
- edukacja
- nacjonalizm
- prawa mniejszości
- dobrobyt

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza „nauka z historii”?
- Czy jesteś w stanie wskazać jakieś wydarzenie lub okres historyczny, z którego, Twoim zdaniem, nasze społeczeństwo powinno wyciągnąć wnioski i lepiej go zrozumieć?

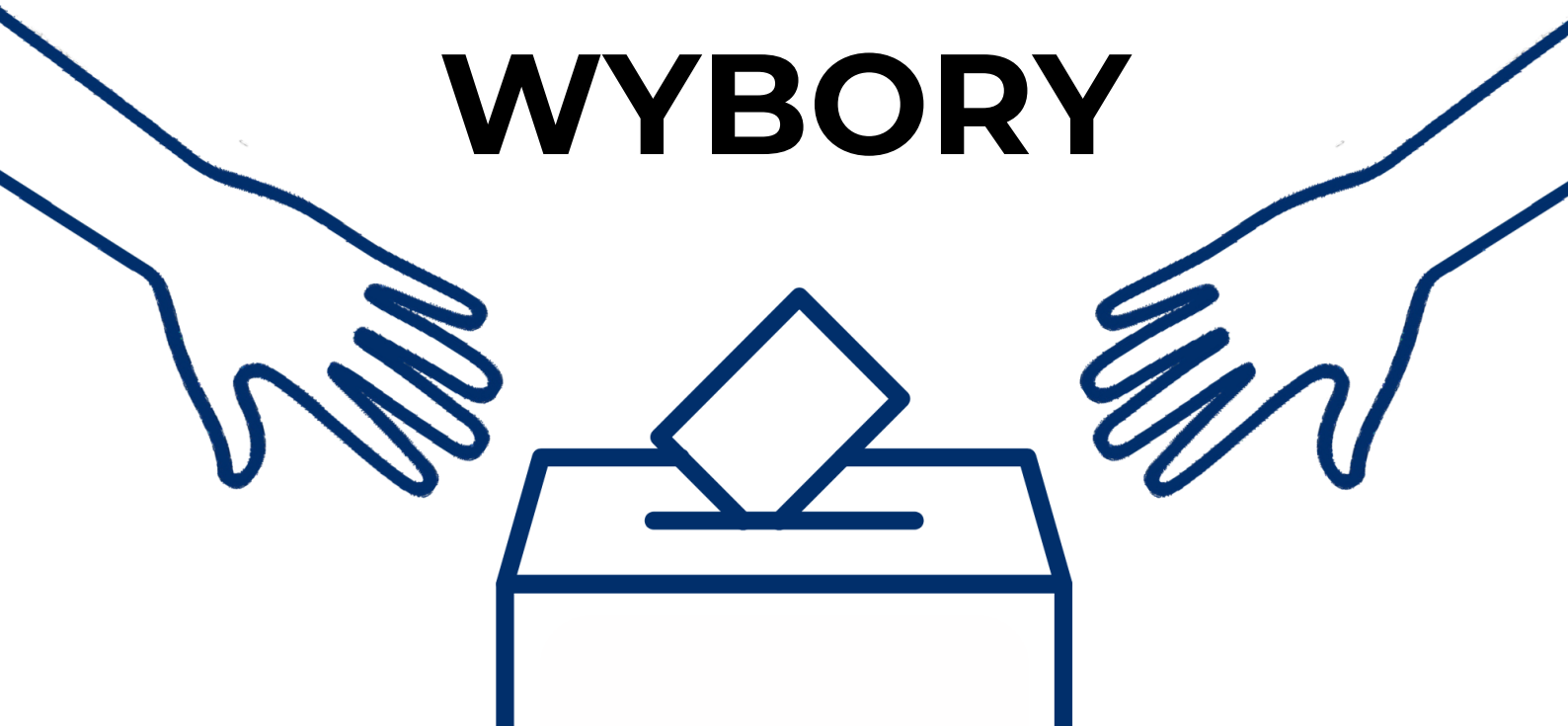
Pogłębienie tematu

- Dlaczego, Twoim zdaniem, istotne jest, aby jednostki i społeczności rozważały pozytywne oraz trudne aspekty historii i wyciągały z nich wnioski?
- Jakie wyzwania i przeszkody mogą napotkać jednostki oraz społeczeństwa, gdy mierzą się z trudnymi aspektami historii?
- W jaki sposób możemy przezwyciężyć te trudności i mieć pewność, że wyciągamy skutecznie wnioski z przeszłości?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób politycy, przedstawiciele mediów, edukatorzy oraz liderzy społeczności mogą w sposób konstruktywny włączyć wiedzę historyczną do dyskursu publicznego?
- Jakie kroki możesz podjąć, aby zapewnić, że jako społeczeństwo wyciągamy wnioski z historii w sposób sprzyjający rozwojowi i pozytywnym zmianom?

WYBORY

Wybory

fundamentalny mechanizm w systemach demokratycznych, który umożliwia obywatelom wybór swoich przedstawicieli na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, a także wyrażanie swoich preferencji w różnych sprawach.

Może być powiązane z:

- głosowanie
- obowiązki obywatelskie
- wolność wyboru
- autorytaryzm
- partie polityczne
- media
- populizm
- polaryzacja

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Jakie rodzaje wyborów miały miejsce w naszym kraju w ciągu ostatnich czterech lat?
- Czy te wybory różniły się od tych, które miały miejsce w przeszłości? Jeśli tak, to w jaki sposób? Jeśli nie, to dlaczego?

Pogłębienie tematu

- Jakie były Twoje doświadczenia z wyborami w naszym kraju w ostatnich latach? A co sądzisz o nadchodzących wyborach?
- Jak wyniki wyborów wpłynęły na Ciebie, Twoją rodzinę oraz społeczność?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób system wyborczy w naszym kraju powinien ulec zmianie lub rozwojowi w najbliższej przyszłości?
- Co możemy uczynić, aby zwiększyć frekwencję wyborczą w nadchodzących wyborach?

ZAANGAŻOWANIE OBYWATELSKIE

Zaangażowanie obywatelskie

aktywny udział jednostek w życiu społeczności i społeczeństwa poprzez działania takie jak głosowanie, wolontariat oraz organizowanie się w społeczności, lub brak zaangażowania czy wycofanie się z działalności i obowiązków obywatelskich.

Może być powiązane z:

- aktywne obywatelstwo
- obowiązki obywatelskie
- społeczeństwo obywatelskie

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza „zaangażowanie obywatelskie”? A co z „wycofaniem z życia obywatelskiego”?
- Dlaczego, Twoim zdaniem, niektórzy ludzie wybierają brak zaangażowania w działalność obywatelską?

Pogłębienie tematu

- Obywatel(ka) zaangażowany(a) czy niezaangażowany(a) – które określenie pasuje do Ciebie? Jakie są powody lub motywy, które kierują twoim wyborem? Czy ten wybór uległ zmianie w ciągu ostatnich kilku lat, a jeśli tak, to w jaki sposób?
- W jaki sposób technologia i media społecznościowe mogą wspierać lub hamować zaangażowanie obywatelskie?

Refleksje końcowe

- Jak skłonić jednostki do aktywnego uczestnictwa w życiu obywatelskim?
- W jaki sposób możemy alternatywnie rozwiązać problem braku zaangażowania społecznego oraz apatii?

ZATRUDNIENIE

Zatrudnienie

zatrudnienie odnosi się do posiadania płatnej pracy, która często zapewnia nie tylko dochód, ale także poczucie celu, tożsamości oraz wkładu w społeczeństwo. Bezrobocie oznacza brak takiej pracy i może prowadzić do trudności ekonomicznych, wykluczenia społecznego oraz poczucia bezsilności.

Może być powiązane z:

- dobrobyt
- godność ludzka
- nierówności ekonomiczne
- polityka
- dobrobyt

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza zatrudnienie?
- Jaką rolę odgrywa praca w kształtowaniu tożsamości jednostki oraz jej sensu istnienia?
- Jak dostępność zatrudnienia wpływa na stabilność i dobrobyt społeczeństwa?

Pogłębienie tematu

- W jaki sposób bezrobocie może oddziaływać na jednostki i społeczności, wykraczając poza same trudności finansowe?
- Jak sądzisz, w jaki sposób natura pracy uległa zmianie w ostatnich latach? Jakie to może implikować skutki dla zatrudnienia i bezrobocia w przyszłości?

Refleksje końcowe

- Jakie zmiany można by wprowadzić, aby skuteczniej wspierać osoby narażone na bezrobocie, zarówno w aspekcie ekonomicznym, jak i emocjonalnym?
- W jaki sposób możemy ponownie zdefiniować cel pracy, aby dostosować się do nowych wyzwań społecznych, takich jak automatyzacja i gospodarka elastycznego zatrudnienia?

ZAUFANIE

Zaufanie

przekonanie, jakim obywatele obdarzają instytucje demokratyczne, procesy oraz liderów, że działają w najlepszym interesie społeczeństwa, przestrzegając praworządności oraz chroniąc prawa i wolności jednostki.

Może być powiązane z:

- odporność
- korupcja
- odpowiedzialność
- demokracja
- polityka

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co dla Ciebie oznacza „zaufanie do demokracji”?
- Jak oceniasz aktualny poziom zaufania do demokracji, instytucji demokratycznych oraz liderów w naszym kraju? (Jeśli jest on wysoki, co przyczynia się do tej pozytywnej oceny; jeśli niski, jakie są tego przyczyny?)

Pogłębienie tematu

- Czy możesz podzielić się opowieścią o czasie, wydarzeniu lub sytuacji, która miała znaczący, negatywny wpływ na Twoje zaufanie do demokracji?
- A co w przypadku odwrotnym – czy mógłbyś podzielić się opowieścią o czasie, wydarzeniu lub sytuacji, która miała pozytywny wpływ na Twoje zaufanie do demokracji?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób jednostki i społeczności mogą odbudować lub wzmocnić zaufanie do instytucji oraz procesów demokratycznych?

ZDROWIE PSYCHICZNE

Zdrowie psychiczne

emocjonalny, psychologiczny i społeczny dobrostan jednostki wpływający na jej myśli, uczucia i działania. Oddziałuje także na to, jak ludzie radzą sobie ze stresem, nawiązują relacje z innymi oraz podejmują decyzje.

Może być powiązane z:

- odporność
- samotność
- media społecznościowe
- polaryzacja
- ekstremizm lub radykalizacja
- solidarność

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

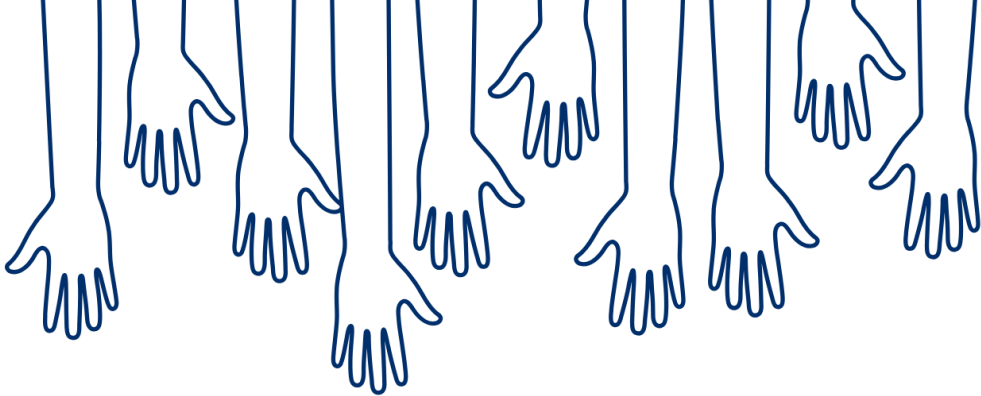
- Co dla Ciebie oznacza zdrowie psychiczne i dlaczego uważasz, że ma istotne znaczenie?
- Dlaczego w obecnych czasach zauważa się wzrost liczby zgłaszanych problemów ze zdrowiem psychicznym?
- Co ogólnie wspiera zdrowie psychiczne osób?

Pogłębienie tematu

- Jak sądzisz, w jaki sposób zdrowie psychiczne wpływa na zdolność jednostki do uczestnictwa w życiu społecznym, w tym w procesach demokratycznych?
- Jakie rodzaje działań i/lub inicjatyw mogłyby wspierać zdrowie psychiczne mieszkańców Twojej społeczności lub okolicy?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób społeczności oraz rządy mogą współdziałać na rzecz tworzenia warunków sprzyjających dobrostanowi psychicznemu?
- W jaki sposób jednostki mogą przyczynić się do budowy bardziej włączającego i wspierającego społeczeństwa dla osób borykających się z problemami zdrowia psychicznego?

ZMIANY DEMOGRAFICZNE

Zmiany demograficzne

przesunięcia w strukturze demograficznej na przestrzeni czasu, obejmujące zmiany w strukturze wiekowej, wskaźnikach urodzeń i zgonów, wzorcach migracji, geografii oraz różnorodności kulturowej.

Może być powiązane z:

- godność człowieka
- równość
- odporność
- segregacja
- starzejąca się Europa

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Co rozumiesz przez termin „zmiany demograficzne”?
- Czy możesz podać przykłady zmian demograficznych, które miały miejsce w naszym społeczeństwie lub kraju w ostatnich latach?

Pogłębienie tematu

- Dlaczego badanie i zrozumienie zmian demograficznych jest istotne? Jakie implikacje lub potencjalne konsekwencje mogą one wywierać na nasze społeczeństwo?
- Jakie konsekwencje zmian demograficznych, takich jak starzenie się społeczeństwa, obserwujemy obecnie lub możemy przewidywać w przyszłości w naszym kraju lub w Europie?

Refleksje końcowe

- W jaki sposób rządy i społeczności mogą przystosować się do zmian demograficznych, aby zapewnić włączający i zrównoważony rozwój?
- W jaki sposób jednostki i instytucje mogą przygotować się na zmiany demograficzne lub adekwatnie na nie zareagować w swoim planowaniu i podejmowaniu decyzji?

ZMIANY KLIMATU

Zmiany klimatu

długoterminowa zmiana średnich wzorców pogodowych wpływająca na klimat lokalny i globalny. Konsekwencje zmiany klimatu obejmują obecnie między innymi intensywne susze, niedobór wody, podnoszący się poziom mórz, powodzie, topnienie lodu polarnego, katastrofalne burze i pożary oraz spadek bioróżnorodności.

Może być powiązane z:

- nierówności ekonomiczne
- ochrona środowiska
- emigracja
- bezpieczeństwo
- aktywne obywatelstwo
- radykalizacja oraz ekstremizm

Pytania wspierające facylitację

Rozgrzewka

- Czym dla Ciebie jest „zmiana klimatu”? Czym różni się od pogody?
- Jakie są kluczowe przyczyny zmiany klimatu?
- Jakie skutki zmian klimatycznych dostrzegłeś ostatnio w wiadomościach, mediach oraz w mediach społecznościowych?

Pogłębienie tematu

- Czy dostrzegasz jakiegokolwiek zmiany klimatyczne w naszym środowisku?
- Jakie emocje budzi w Tobie świadomość zmian klimatycznych?
- Co myśli Twoja rodzina i znajomi o zmianach klimatycznych?

Refleksje końcowe

- Co skłania Cię do podejmowania działań na rzecz walki ze zmianami klimatycznymi?
- W jaki sposób rządy i przedsiębiorstwa mogą przeciwdziałać zmianom klimatycznym?
- Jakie kroki mogą podjąć jednostki, aby zredukować swój negatywny wpływ na środowisko?